

INFORMATOR DLA RODZICÓW DZIECI Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

„JESTEM MAMA. NIE REHABILITANTKĄ.

JESTEM TATA. NIE TERAPEUTĄ.”

Wydawca

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego

ul. Wybickiego 3a, 31-261 Kraków

tel.: 12 629 85 14, faks: 12 629 85 15

e-mail: biuro@firr.org.pl

Organizacja Pożytku Publicznego

KRS: 0000170802

Numer konta: 77 2130 0004 2001 0255 9953 0005

Redakcja merytoryczna serii

Joanna Piwowońska

Autor

Agnieszka Niedźwiedzka, Joanna Piwowońska

© Kraków, listopad 2018 r.

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego udostępniają publikację na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska. Oznacza to, iż utwór ten można publikować bądź rozpowszechniać w całości lub we fragmentach na dowolnym nośniku oraz tworzyć z niego utwory zależne przy zachowaniu informacji o autorstwie. Treść licencji dostępna pod adresem: <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl>

Wiadomość o ciężkiej chorobie czy zaburzeniach rozwoju wykrytych u dziecka zawsze jest dla rodzica trudna. To naturalne, że towarzyszą jej strach, poczucie bezradności czy złość. Bywa, że wraz z pojawieniem się takiej informacji rozpada się cały świat rodziny, gdyż, przynajmniej na jakiś czas, trzeba zapomnieć o planach i marzeniach, zmienić życiowe priorytety i skupić się na dziecku i jego potrzebach.

W trudnych chwilach po diagnozie, kiedy rodzic nie radzi sobie z własnymi emocjami, warto poszukać wsparcia psychologicznego. W wielu poradniach i szpitalach dziecięcych pracują psychologowie, którzy pomagają nie tylko małym pacjentom, ale również ich rodzicom. Pomoc psychologiczną świadczą także specjaliści zatrudnieni w ośrodkach pomocy społecznej.

W pierwszym okresie kluczowe może być także wsparcie innych rodziców, których dzieci zmagają się z podobnymi trudnościami. W Polsce funkcjonują dziesiątki stowarzyszeń rodzicielskich, grup wsparcia. Warto zorientować się, czy w najbliższej okolicy działa jakaś grupa/organizacja, skupiająca rodziny dotknięte tym samym problemem. Inni rodzice doradzą, jak wybrać najlepszą szkołę, ośrodek terapeutyczny, jak ubiegać się o dowóz, ale przede wszystkim najlepiej zrozumieją, z czym się aktualnie mierzymy.

FORMALNOŚCI

Wiele chorób i zaburzeń umożliwia nadanie dziecku statusu osoby z niepełnosprawnością. **Uzyskanie pomocy w większości przypadków jest możliwe nie na podstawie diagnozy medycznej, ale w oparciu o orzeczenia i opinie wydawane przez organy niezwiązane ze służbą zdrowia.**

- Dzieci najmłodsze – od momentu wykrycia niepełnosprawności mogą uzyskać: orzeczenie o niepełnosprawności i opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju (WWR). Wczesne wspomaganie rozwoju przysługuje do czasu rozpoczęcia nauki w pierwszej klasie szkoły podstawowej.
- Dzieci od skończenia 2,5 lat do czasu rozpoczęcia nauki w szkole –oprócz dokumentów powyżej: orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego na okres wychowania przedszkolnego.
- Dzieci w wieku szkolnym – orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, orzeczenie o niepełnosprawności do 16. roku życia, potem orzeczenie o stopniu niepełnosprawności.
- Dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim - orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, orzeczenie o niepełnosprawności do 16. roku życia, potem orzeczenie o stopniu niepełnosprawności.

DEFINICJE NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI I SYSTEMY ORZEKANIA

Niepełnosprawność to pojęcie bardzo złożone. W Polsce mamy przynajmniej dwie prawne definicje niepełnosprawności, które różnią się z potocznym rozumieniem tego pojęcia.

W powszechnym odbiorze osoba z niepełnosprawnością to ktoś zmagający się z ograniczeniami fizycznymi, kalectwem, widocznymi deficytami. A przecież do grupy niepełnosprawnych zalicza się także osoby z chorobami przewlekłymi, niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim czy zaburzeniami ze spektrum autyzmu.

W Polsce istnieją dwa systemy orzekania o niepełnosprawności:

- System pomocy społecznej – reprezentowany przez Miejskie/ Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności, wydające orzeczenia o niepełnosprawności.
- System oświaty – reprezentowany przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne, wydające orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

ORZECZENIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Orzeczenia o niepełnosprawności wydaje się dzieciom do ukończenia 16. roku życia, wymagającym stałej opieki z powodu:

- wad wrodzonych i schorzeń o różnej etiologii, prowadzących do niedowładów, porażenia kończyn lub zmian w narządzie ruchu, upośledzających w znacznym stopniu zdolność chwytnej rąk lub utrudniających samodzielne poruszanie się,
- wrodzonych lub nabytych ciężkich chorób metabolicznych, układu krążenia, oddechowego, moczowego, pokarmowego, układu krzepnięcia i innych znacznie upośledzających sprawność organizmu, wymagających systematycznego leczenia w domu i okresowo leczenia szpitalnego,
- upośledzenia umysłowego, począwszy od upośledzenia w stopniu umiarkowanym,
- psychoz i zespołów psychotycznych,
- całościowych zaburzeń rozwojowych (w tym autyzmu i Zespołu Aspergera), powodujących znaczne zaburzenia interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz nasilone stereotypie zachowań, zainteresowań i aktywności,
- padaczki z częstymi napadami lub wyraźnymi następstwami psychoneurologicznymi,
- nowotworów złośliwych i chorób rozrostowych układu krwiotwórczego do 5 lat od zakończenia leczenia,
- wrodzonych lub nabytych wad narządu wzroku, powodujących znaczne ograniczenie jego sprawności, prowadzących do obniżenia ostrości wzroku w oku lepszym do 5/25 lub 0,2 według Snellena, po wyrównaniu wady wzroku szklami korekcyjnymi, lub ograniczenie pola widzenia do przestrzeni zawartej w granicach 30 stopni,

- głuchoniemoty, głuchoty lub obustronnego upośledzenia słuchu, niepoprawiającego się w wystarczającym stopniu po zastosowaniu aparatu słuchowego lub implantu ślimakowego.

Oprócz diagnozy lekarskiej, poświadczającej występowanie u dziecka jednej lub kilku chorób z listy powyżej, aby uzyskać orzeczenie o niepełnosprawności muszą być spełnione następujące warunki:

- przewidywany okres trwania pogorszenia stanu zdrowia z powodu choroby jest dłuższy niż 12 miesięcy,
- dziecko jest niezdolne do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, takich jak: samoobsługa, samodzielne poruszanie się, komunikowanie z otoczeniem, co powoduje konieczność zapewnienia stałej opieki lub pomocy, w sposób przewyższający zakres opieki nad zdrowym dzieckiem w danym wieku,
- stan zdrowia dziecka wymaga systematycznych i częstych zabiegów leczniczych i rehabilitacyjnych w domu i poza domem.

JAK UZYSKAĆ ORZECZENIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI?

Aby uzyskać orzeczenie o niepełnosprawności, należy zgłosić się do Miejskiego/Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Adres Zespołu można znaleźć w Internecie, informacji udzielają też pracownicy ośrodków pomocy społecznej.

Wydawanie orzeczeń o niepełnosprawności reguluje Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z późniejszymi zmianami.

Podstawą uznania osoby, która nie ukończyła 16. roku życia za niepełnosprawną jest ustalenie, że:

- ma naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną,
- przewidywany okres trwania pogorszenia stanu zdrowia przekracza 12 miesięcy,
- z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu wymaga zapewnienia jej całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, w sposób przewyższający wsparcie potrzebne zdrowej osobie w danym wieku.

Uwaga: Wszystkie wymienione okoliczności **muszą wystąpić łącznie**.

Dzieci otrzymują orzeczenie o niepełnosprawności (bez określenia jej stopnia) zawsze na czas określony, najdłużej do 16. roku życia. Po ukończeniu przez dziecko 16 lat wydaje się orzeczenie o stopniu niepełnosprawności.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności należy dołączyć:

- zaświadczenie lekarskie, zawierające opis stanu zdrowia oraz rozpoznanie choroby zasadniczej i chorób współistniejących, **potwierdzone aktualnymi wynikami badań diagnostycznych**, wydane przez lekarza, pod którego opieką lekarską znajduje się osoba zainteresowana. Specjalny druk zaświadczenia można uzyskać w siedzibie Zespołu lub pobrać ze strony internetowej.
(UWAGA: Wypełnione przez lekarza zaświadczenie jest ważne 30 dni od daty wydania – w tym czasie należy złożyć wniosek.)
- inne dokumenty mające wpływ na ustalenie niepełnosprawności, np. kopię orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dziecka, diagnozę zaburzeń integracji sensorycznej, opinię logopedy, psychologa.

Ważne: Jeżeli dziecko nie może stawić się na zebranie Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności **z powodu długotrwałej i nierokującej poprawy choroby**, uniemożliwiającej osobiste stawiennictwo (i potwierdzonej zaświadczeniem lekarskim), orzeczenie można wydać w trybie zaocznym – jeżeli dokumentacja medyczna przedstawiona przez rodzica jest wyczerpująca. Gdy dokumentacja jest niewystarczająca, badanie może być przeprowadzone w miejscu pobytu dziecka.

TERMIN ROZPATRZENIA WNIOSKU O WYDANIE ORZECZENIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Wniosek powinien być rozpatrzony nie później niż **w ciągu 1 miesiąca od dnia jego złożenia**.

W skomplikowanych przypadkach rozpatrzenie wniosku powinno nastąpić **nie później niż w ciągu 2 miesięcy od daty jego złożenia**.

Jeżeli wniosek nie może być rozpatrzony w tych terminach, powiatowy zespół powinien zawiadomić rodzica/opiekuna, podając przyczyny opóźnienia i nowy termin załatwienia sprawy.

Do terminu rozpatrzenia wniosku nie wlicza się opóźnienia spowodowanego przez wnioskodawcę, np. okresu oczekiwania na uzupełnienie wniosku lub dokumentacji medycznej.

W przypadku ubiegania się o wydanie kolejnego orzeczenia, termin załatwienia sprawy liczy się **od dnia następującego po dniu upływu terminu ważności dotychczasowego orzeczenia**. W takich przypadkach wniosek należy złożyć **nie wcześniej niż na 30 dni przed upływem ważności posiadanego orzeczenia**.

CO ZAWIERA ORZECZENIE?

Prawidłowo wydane orzeczenie o niepełnosprawności powinno zawierać następujące informacje:

- dane zespołu, który wydał orzeczenie,
- daty: wydania orzeczenia i złożenia wniosku, okres obowiązywania orzeczenia,
- podstawę prawną wydania orzeczenia,

- dane osobowe dziecka,
- informacje dotyczące niepełnosprawności: czas powstania, symbol przyczyny niepełnosprawności,
- wskazania,
- uzasadnienie wydania orzeczenia,
- wskazówki dotyczące sposobu odwołania się od postanowień zespołu,
- podpisy przewodniczącego i członków zespołu.

WSKAZANIA ZESPOŁU ORZEKAJĄCEGO

- odpowiednie zatrudnienie – w przypadku dzieci zawsze będzie wpisane NIE,
- szkolenia, w tym specjalistyczne,
- zatrudnienie w zakładzie aktywności zawodowej - przypadku dzieci zawsze będzie wpisane NIE,
- uczestnictwo w terapii zajęciowej,
- konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby,
- korzystanie z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki,
- **konieczność stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,**
- **konieczność stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,**
- spełnienie przez osobę niepełnosprawną przesłanek określonych w art. 8 ust.1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym,
- prawo do zamieszkania w osobnym pokoju.

ODWOŁANIE OD POSTANOWIEŃ ORZECZENIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Jeżeli rodzic nie zgadza się z postanowieniami orzeczenia wydanego przez powiatowy/miejski zespół, zawsze może odwołać się do wojewódzkiego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności. Odwołanie należy złożyć w ciągu 14 dni od daty otrzymania orzeczenia. Odwołanie składa się w siedzibie zespołu, który wydał zaskarżane orzeczenie! Nie należy wysłać dokumentów bezpośrednio do wojewódzkiego zespołu, bo ten i tak przekaże sprawę do zespołu, który orzekał, co wydłuży okres rozpatrzenia sprawy

Ważne: pismo należy zaadresować: Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w ... za pośrednictwem Powiatowego/Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w...

Powiatowy/miejski zespół, po wpłynięciu odwołania, ma 7 dni na przeprowadzenie wewnętrznej kontroli postępowania i przesłanie dokumentów do zespołu wojewódzkiego. Jeżeli w wyniku kontroli powiatowy zespół uzna odwołanie za zasadne, uchyli zaskarżane orzeczenie i wyda nowe, bez przekazywania sprawy do wojewódzkiego zespołu.

Wojewódzki zespół ds. orzekania o niepełnosprawności ma 30 dni na rozpatrzenie odwołania, w sprawach bardziej skomplikowanych – 2 miesiące. Zespół ponownie ocenia stan zdrowia dziecka, na podstawie badania i dostarczonej dokumentacji.

Jeżeli wojewódzki zespół ds. orzekania o niepełnosprawności podtrzyma decyzję zespołu powiatowego, rodzic może odwołać się do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w terminie 30 dni od dostarczenia orzeczenia. Tryb odwoławczy przebiega podobnie jak w niższej instancji, tzn. **odwołanie do sądu składa się za pośrednictwem zespołu, z którego decyzją się nie zgadzamy.**

Składając odwołanie rodzic musi pamiętać, że organ odwoławczy (wojewódzki zespół lub sąd) nie może wydać decyzji na niekorzyść strony odwołującej się (rodzica).

Przykład: rodzic składa odwołanie od decyzji powiatowego zespołu w sprawie czasu, na jaki wydano orzeczenie, chce, aby czas ważności orzeczenia był dłuższy. Wojewódzki zespół rozpatruje odwołanie tylko pod względem czasu i nie może zmienić zapisów w innych punktach na niekorzyść dziecka, np. nie może zmienić zapisu w punkcie 7 lub 8 na „nie wymaga”.

Wyjątkiem są decyzje, które rażąco naruszają prawo lub interes społeczny.

Podstawa prawna:

Art. 139 Kodeksu postępowania administracyjnego (Dz.U. 1960, Nr 30, poz. 168)

ORZECZENIE O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA SPECJALNEGO

Orzeczenia wydają rejonowe poradnie psychologiczno-pedagogiczne, a dla dzieci z dysfunkcją wzroku, słuchu, autyzmem i zaburzeniami pokrewnymi poradnie specjalistyczne. Orzeczenia wydaje się ze względu na niedostosowanie lub zagrożenie niedostosowaniem społecznym oraz ze względu na niepełnosprawność.

W systemie oświaty za niepełnosprawne uznaje się dzieci i młodzież:

- niesłyszące,
- słabosłyszące,
- niewidome,

- słabowidzące,
- z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
- z autyzmem, w tym z Zespołem Aspergera,
- z niepełnosprawnościami sprzężonymi, czyli wtedy, gdy u dziecka występuje więcej niż jedna z powyższych przyczyn, z których każda osobno kwalifikuje je do uzyskania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego z tytułu niepełnosprawności.

Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego **nie otrzymają** dzieci i młodzież: z chorobami genetycznymi, onkologicznymi, metabolicznymi, przewlekłymi, np. astmą, cukrzycą, zaburzeniami wchłaniania, padaczką, z chorobami i zaburzeniami psychicznymi.

Z kolei orzeczenia o niepełnosprawności nie należą się dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.

SŁUŻBA ZDROWIA

Prawo do bezpłatnego korzystania ze służby zdrowia, bez względu na to, czy rodzice są czy nie są ubezpieczeni, przysługuje każdemu dziecku do 18. roku życia.

Świadczenia gwarantowane (bezpłatne) to:

- podstawowa opieka zdrowotna (lekarz pierwszego kontaktu, pielęgniarka, położna),
- opieka specjalistyczna,
- leczenie szpitalne,
- opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień,
- rehabilitacja i leczenie uzdrowiskowe,
- świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze w ramach opieki długoterminowej,
- leczenie dentystyczne,
- zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze (np. pieluchy), środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego,
- leki refundowane,
- opieka hospicyjna.

Dokładna lista świadczeń gwarantowanych oraz szczegóły ich udzielania jest opisana w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej (Dz.U. 2013 poz. 1248).

Dzieci oraz dzieci posiadające zaświadczenia z rządowego programu „Za życiem” mają prawo do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej bez kolejki.

PODSTAWOWA OPIEKA ZDROWOTNA

Każdy pacjent ma prawo do wyboru ośrodka/przychodni, w których będzie korzystał z podstawowej opieki zdrowotnej, realizowanej przez lekarza, pielęgniarkę i położną. Lekarzem pierwszego kontaktu dla dzieci może być zarówno pediatra, jak i lekarz medycyny rodzinnej.

Świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej mogą być udzielane w przychodni/ośrodku, a w szczególnych przypadkach w domu pacjenta.

Niektóre zadania lekarza pierwszego kontaktu:

- udzielanie pomocy lekarskiej w przypadku zachorowania,
- prowadzenie badań bilansowych i kwalifikowanie dzieci do szczepień,
- kierowanie do lekarzy specjalistów, szpitala, wystawianie recept według zalecenia lekarza specjalisty,
- kierowanie na rehabilitację i leczenie uzdrowiskowe, zlecenie zabiegów w gabinecie zabiegowym i w domu pacjenta;
- wydawanie zaświadczeń o stanie zdrowia do celów medycznych, rehabilitacyjnych, na potrzeby orzekania o niepełnosprawności i in.

Ważne: Jeżeli lekarz pierwszego kontaktu odmawia skierowania dziecka na badania do lekarza specjalisty, należy poprosić o uzasadnienie odmowy na piśmie.

Pielęgniarka podstawowej opieki zdrowotnej przeprowadza zabiegi na podstawie skierowań i zleceń lekarzy pracujących w ramach umowy z NFZ, zarówno lekarzy pierwszego kontaktu, jak i specjalistów. Jeżeli dziecko ma ograniczoną sprawność fizyczną, zabiegi mogą być realizowane w domu pacjenta.

Ważne: Pierwszeństwo w udzielaniu świadczeń medycznych przysługuje dzieciom, które posiadają zaświadczenie z programu „Za życiem” oraz dzieciom posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności uprawniające do pobierania przez rodzica/ opiekuna prawnego świadczenia pielęgnacyjnego (pkt 7 i 8 zaznaczone WYMAGA).

LECZENIE SPECJALISTYCZNE

Skierowanie jest dokumentem wymaganym przy dostępie do:

- ambulatoryjnej opieki specjalistycznej,
- rehabilitacji leczniczej,
- leczenia szpitalnego,
- leczenia uzdrowiskowego,
- opieki nad przewlekle chorymi.

Bez skierowania można zarejestrować się do lekarzy następujących specjalności:

- ginekologia i położnictwo,
- onkologia,
- psychiatria,
- wenerologia,
- stomatologia.

JAK ZNALEŹĆ LEKARZA SPECJALISTĘ?

Narodowy Fundusz Zdrowia uruchomił wyszukiwarkę, dzięki której każdy pacjent może znaleźć przychodnie specjalistyczne, położone najbliżej miejsca zamieszkania. Dostępna jest ona na stronie:

<https://zip.nfz.gov.pl/GSL/GSL/PrzychodnieSpecjalistyczne>

Wybierz z listy poszukiwaną specjalizację, potem zaznacz województwo i wpisz miejscowość. Skontaktuj się z wybranymi placówkami, żeby umówić wizytę. Czasami w najbliższej okolicy terminy oczekiwania na konsultację specjalistyczną mogą być zbyt długie, warto więc sprawdzić bardziej oddalone placówki.

SPECJALISTYCZNA OPIEKA LEKARSKA

Jeżeli już po wizycie u pediatry/lekarza pierwszego kontaktu wiemy, że dziecko wymaga zabiegu/operacji/wysokospecjalistycznej diagnostyki, to należy rozważyć zgłoszenie się do specjalistycznej przychodni przyszpitalnej. Może to skrócić czas oczekiwania na sam zabieg, ponieważ niektóre szpitale wymagają, aby pacjent przed operacją był konsultowany w podległej przychodni.

Część zabiegów (laryngologicznych, urologicznych, okulistycznych) jest wykonywana w trybie chirurgii jednego dnia. Warto sprawdzić, czy nasze dziecko może skorzystać z tej formy leczenia, ponieważ czas oczekiwania na zabieg w ramach chirurgii jednego dnia może być znacznie krótszy w porównaniu z tradycyjnym szpitalem.

Jeżeli konieczne jest przeprowadzenie specjalistycznej diagnostyki, a wybrana poradnia może przyjąć dziecko dopiero za kilka czy kilkanaście miesięcy, można próbować kontaktować się bezpośrednio z oddziałem szpitalnym. Być może uda się szybciej przeprowadzić niezbędne badania podczas pobytu w szpitalu.

W przypadkach, kiedy lekarz pierwszego kontaktu wystawia skierowanie z dopiskiem CITO (z łac. prędko, natychmiast), a rodzic nie może zarejestrować dziecka do specjalisty, należy skontaktować się z lokalnym oddziałem Narodowego Funduszu Zdrowia. Numery telefonów do poszczególnych oddziałów Funduszu są dostępne na stronie: <http://www.nfz.gov.pl/kontakt/oddzialy-nfz>

Ważne: dzieciom objętym programem „Za życiem” oraz dzieciom, które posiadają orzeczenie o niepełnosprawności uprawniające do pobierania przez rodzica/ opiekuna prawnego świadczenia pielęgnacyjnego (pkt 7 i 8 zaznaczone WYMAGA) przysługuje DOSTĘP DO SPECJALISTÓW BEZ KOLEJKI.

REHABILITACJA

W przypadku dzieci z niepełnosprawnościami rehabilitacja jest nieodłącznym elementem ich życia. Najlepiej wprowadzić ją jak najwcześniej, jeśli tylko istnieje taka potrzeba, a nie ma przeciwwskazań zdrowotnych. Rozwój dziecka w pierwszych miesiącach/latach życia jest najbardziej dynamiczny, dlatego jego wspieranie oraz korygowanie nieprawidłowości może mieć ogromny wpływ na dalsze losy dziecka.

Rodzaje świadczeń rehabilitacyjnych dla dzieci:

- porada lekarska rehabilitacyjna, fizjoterapia ambulatoryjna,
- fizjoterapia domowa,
- rehabilitacja dzieci z zaburzeniami wieku rozwojowego, rehabilitacja słuchu i mowy,
- rehabilitacja ogólnoustrojowa, neurologiczna, rehabilitacja wzroku, kardiologiczna, pulmonologiczna – realizowane w warunkach ośrodka lub oddziału dziennego.

Dzieciom z zaburzeniami wieku rozwojowego, słuchu i mowy oraz wzroku przysługuje do 120 osobodni w roku kalendarzowym. Do rehabilitacji dzieci z zaburzeniami wieku rozwojowego kierują lekarze pierwszego kontaktu oraz specjaliści z poradni: neonatologicznej, rehabilitacyjnej, ortopedycznej i traumatologii narządu ruchu, neurologicznej, reumatologicznej, chirurgii dziecięcej.

Do rehabilitacji słuchu i mowy kierują lekarze poradni specjalistycznych: otolaryngologicznej, otolaryngologii dziecięcej, audiologii i foniatryi, neurologicznej.

Do rehabilitacji wzroku kierują lekarze poradni specjalistycznych: okulistycznej, neurologicznej.

Ważne: rehabilitacja słuchu i mowy to m.in. zajęcia logopedyczne, warto więc sprawdzić, czy w naszej najbliższej okolicy funkcjonuje ośrodek, który ma podpisaną umowę z NFZ na takie świadczenia.

Ważne: dzieciom, które posiadają orzeczenie o niepełnosprawności uprawniające do pobierania przez rodzica/opiekuna prawnego świadczenia pielęgnacyjnego (pkt 7 i 8 zaznaczone WYMAGA) rehabilitacja przysługuje BEZ LIMITÓW.

OŚRODEK WCZESNEJ INTERWENCJI

Ośrodek wczesnej interwencji to w założeniu placówka, której zadaniem jest świadczenie kompleksowej, wielospecialistycznej pomocy dla dzieci w wieku od urodzenia do 7. roku życia. Oferta ośrodka jest w szczególności adresowana do:

- dzieci zagrożonych nieprawidłowym rozwojem, z grup wysokiego ryzyka ciąży-porodowego (np. wcześniaki, dzieci z urazami okołoporodowymi),
- dzieci opóźnionych w rozwoju psychoruchowym, niepełnosprawnych intelektualnie, ruchowo z

chorobami neurologicznymi, autyzmem.

W ośrodku dziecko jest objęte opieką zespołu specjalistów, w skład którego wchodzi: pediatra, neurolog, psychiatra dziecięcy, rehabilitant, pedagog, psycholog, logopeda – w zależności od potrzeb konkretnego podopiecznego. Zadaniem zespołu jest zdiagnozowanie dziecka, stworzenie kompleksowego programu terapeutycznego, który jest realizowany w ośrodku w formie zajęć indywidualnych i w małych grupach. Po wyznaczonym czasie zespół zazwyczaj dokonuje ponownej oceny dziecka i ewaluacji programu.

JAK ZAPISAĆ DZIECKO DO OŚRODKA WCZESNEJ INTERWENCJI?

W Polsce istnieje ok. 30 ośrodków wczesnej interwencji, co nie zaspakaja potrzeb dzieci z problemami rozwojowymi. W związku z niewystarczającą liczbą miejsc terminy oczekiwania na pierwszą wizytę są bardzo długie. Jeżeli jednak taki ośrodek znajduje się niedaleko miejsca zamieszkania, warto poprosić lekarza pierwszego kontaktu o skierowanie (powinno być wystawione do ośrodka wczesnej interwencji) i zapisać dziecko. W międzyczasie telefonicznie dopytywać w ośrodku o wolne miejsca – małe dzieci często chorują, więc szanse na przyspieszenie wizyty są spore.

Ważne: ośrodki wczesnej interwencji funkcjonują zazwyczaj jako ośrodki/oddziały dzienne, jeżeli więc dziecko korzysta z terapii/rehabilitacji w innym miejscu, trzeba pamiętać, że limit świadczeń to 120 osobodni w roku.

OPIEKA STOMATOLOGICZNA

Dzieci niepełnosprawne do 16. roku życia oraz młodzież niepełnosprawna w stopniu umiarkowanym i znacznym do 18. roku życia mają zapewnione leczenie stomatologiczne z użyciem kompozytowych materiałów światłoutwardzalnych. Dodatkowo mogą też korzystać z leczenia stomatologicznego w znieczuleniu ogólnym.

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2008 r., Nr 164, poz. 1027, z późn. zm.);

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia stomatologicznego (Dz.U. 2013 poz. 1462).

LECZENIE SANATORYJNE I UZDROWISKOWE

Leczenie sanatoryjne i uzdrowiskowe jest bezpłatne. Dzieci są na nie kierowane przez lekarza pracującego w placówce, która ma podpisany kontrakt z NFZ. Do skierowania należy dołączyć kopie badań, kart wypisowych ze szpitali, dotyczących choroby będącej przyczyną skierowania na leczenie.

Dokumentację dostarcza się do oddziału Narodowego Funduszu Zdrowia osobiście lub wysyła pocztą.

Decyzję o celowości leczenia i miejscu jego realizacji podejmuje lekarz specjalista w dziedzinie balneoklimatologii i medycyny fizykalnej/rehabilitacji leczniczej. To również ten lekarz wyznacza ośrodki, w których może odbyć się leczenie. Po potwierdzeniu skierowania przez lekarza w oddziale Funduszu i zarejestrowaniu dokumentu, rodzic może sprawdzić na stronie <https://skierowania.nfz.gov.pl/> orientacyjny czas oczekiwania na wyjazd.

Dzieci w wieku 3-6 lat oraz dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym, ewentualnie schorzeniami neurologicznymi o zbliżonym obrazie klinicznym w wieku 3-18 lat, są kierowane na leczenie z opiekunem. Ze względów medycznych na leczenie uzdrowskowe nie kieruje się dzieci poniżej 3 roku życia. Dla dzieci leczenie, pobyt, wyżywienie są bezpłatne, rodzic/opiekun płaci stawkę ustaloną przez konkretny szpital uzdrowskowy/sanatorium.

WAŻNE: Pobyt z dzieckiem w sanatorium nie jest powodem otrzymania zwolnienia na opiekę nad chorym członkiem rodziny – w tym czasie pracujący rodzic korzysta z urlopu.

Dzieci uczęszczające do szkoły podstawowej lub gimnazjum kierowane są na leczenie uzdrowskowe przez cały rok (NFZ nie realizuje leczenia uzdrowskowego w czasie wolnym od nauki). Młodzież szkół ponadgimnazjalnych korzysta z leczenia w okresie wolnym od nauki.

W czasie leczenia sanatoryjnego i uzdrowskowego dzieci objęte obowiązkiem szkolnym na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum mają zapewnioną realizację tego obowiązku i opiekę opiekuńczo-wychowawczą.

OPIEKA DŁUGOTERMINOWA I DOMOWA OPIEKA PIELĘGNIARSKA

Dzieci przewlekle lub obłożnie chore mają prawo do długoterminowej opieki, która może być realizowana w zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych lub w domu małego pacjenta.

Dziecko, które nie wymaga opieki w zakładzie, a jednocześnie stan jego zdrowia wymusza konieczność systematycznej i intensywnej domowej opieki pielęgniarzkiej, może korzystać z takiej opieki w domu.

REFUNDACJA LEKÓW, ŚRODKÓW SPECJALNEGO PRZEZNACZENIA ŻYWIENIOWEGO I WYROBÓW MEDYCZNYCH

Dzieci niepełnosprawne mają prawo do refundacji leków, środków specjalnego przeznaczenia żywieniowego, wyrobów medycznych oraz dofinansowania do zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych.

Dodatkowo rodzice dzieci niepełnosprawnych mogą ubiegać się o dofinansowanie do zakupu przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Dokładną procedurę ubiegania się o wsparcie ze środków PFRON opisaliśmy w osobnym rozdziale.

CO TO SĄ ŚRODKI SPECJALNEGO PRZEZNACZENIA ŻYWIENIOWEGO?

Środki specjalnego przeznaczenia żywieniowego to preparaty stosowane pod nadzorem lekarza. Zaleca się je w sytuacji, kiedy potrzeb żywieniowych pacjenta nie można zaspokoić poprzez modyfikację normalnej diety. Specjalistyczna żywność bezglutenowa nie jest w myśl polskiego prawa środkiem specjalnego przeznaczenia żywieniowego.

PROGRAMY ZDROWOTNE

Leczenie dzieci niepełnosprawnych może się odbywać również w ramach programów zdrowotnych.

Np. program ortodontycznej opieki nad dziećmi z wrodzonymi wadami części twarzowej czaszki obejmuje specjalistyczne leczenie dzieci z określonymi wrodzonymi wadami rozwojowymi.

NIEPUBLICZNA SŁUŻBA ZDROWIA

Niestety chyba każdy rodzic dziecka niepełnosprawnego chociaż raz był zmuszony korzystać z płatnych wizyt, badań analitycznych czy zabiegów. Decydując się na prywatne leczenie warto pamiętać, że wszystkie badania, wizyty rehabilitacyjne zalecane przez lekarza prowadzącego prywatną praktykę także będą płatne. Na świadczenia finansowane przez NFZ można otrzymać skierowanie tylko w ramach wizyty zakontraktowanej przez NFZ.

Skierowanie do szpitala z prywatnej przychodni jest tak samo ważne jak te pochodzące z placówki, która ma podpisany kontrakt z NFZ. Skierowanie z prywatnego gabinetu nie może być powodem odmowy przyjęcia do szpitala. Również zwolnienia wystawiane na płatnych wizytach mają taką samą skuteczność prawną, jak te z przychodni państwowych.

EDUKACJA

Polskie prawo oświatowe w teorii dobrze zabezpiecza potrzeby dzieci z niepełnosprawnościami. Umożliwia dziecku z problemami zdrowotnymi/zaburzeniami edukację w placówkach ogólnodostępnych, integracyjnych, specjalnych, stawia dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego w uprzywilejowanej pozycji w procesie rekrutacji do przedszkoli. Najmłodsze dzieci mogą nieodpłatnie korzystać z wczesnego wspomaganie rozwoju.

Decyzja o wyborze najlepszej formy kształcenia należy wyłącznie do rodziców. Każda szkoła ma obowiązek realizować zalecenia z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, a każde dziecko z takim orzeczeniem do skończenia gimnazjum ma prawo do bezpłatnego dowozu do placówki edukacyjnej.

W praktyce dzieci z niepełnosprawnościami i ich rodzice napotykają wiele trudności w systemie edukacji. Problem stanowi znalezienie odpowiedniej placówki oświatowej, realizacja zaleceń z orzeczenia, brak dostosowań metod i form pracy, brak zajęć dodatkowych i terapii. Bardzo wielu rodziców ma też trudności z ustaleniem kwestii dowozu do placówki. Wiele szkół i przedszkoli nie zapewnia dzieciom z orzeczeniem

właściwego wsparcia, tłumacząc się brakiem środków, pomimo że nie mają one prawa przerzucać realizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej na rodzica, wymuszając na nim ponoszenie dodatkowych kosztów.

W naszej opinii realizacja zaleceń z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, właściwa edukacji i opieka w placówce oświatowej najlepiej blisko miejsca zamieszkania stanowią kluczową kwestię w codziennym funkcjonowaniu rodziny dziecka z niepełnosprawnością. Jeżeli szkoła czy przedszkole jest blisko domu, to nie trzeba angażować się w czasochłonne dowożenie dziecka na drugi koniec miasta. Jeżeli w szkole czy przedszkolu dziecko otrzymuje niezbędne dla poprawy jego funkcjonowania wsparcie, to rodzice nie muszą krążyć pomiędzy ośrodkiem rehabilitacyjnym, państwową poradnią i prywatnym gabinetem logopedycznym. Kiedy dziecko jest w szkole/przedszkolu i ma tam zapewnioną edukację oraz niezbędną pomoc, rodzice mogą po prostu pracować.

WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU (WWR)

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka to zajęcia, których celem jest stymulacja rozwoju psychoruchowego i społecznego. Udział w zajęciach jest bezpłatny, odbywa się na podstawie opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju, wydawanej przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną. WWR przysługuje dzieciom od momentu wykrycia niepełnosprawności do czasu rozpoczęcia nauki w 1. klasie szkoły podstawowej.

WWR może być prowadzone w różnych placówkach: szkołach, przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego (w tym integracyjnych i specjalnych), poradniach psychologiczno-pedagogicznych, ośrodkach oraz w domu dziecka.

Wspomaganie jest realizowane przez Zespół, w skład którego wchodzi: pedagog, psycholog, logopeda, inny specjalista, którego kwalifikacje odpowiadają potrzebom dziecka (np. terapeuta SI). Zespół opracowuje i realizuje z dzieckiem program WWR.

Wczesne wspomaganie rozwoju to stymulowanie dziecka w następujących obszarach:

- rozwój motoryczny – zajęcia rehabilitacyjne,
- stymulacja polisensoryczna – terapia integracji sensorycznej, zajęcia w sali doświadczania świata,
- rozwój mowy, komunikacji i języka – terapia logopedyczna, neurologopedyczna, wprowadzanie i wspomaganie alternatywnych form komunikacji,
- orientacja/poruszanie się w przestrzeni,
- usprawnianie widzenia, słuchu, samoobsługa,
- relacje społeczne.

W ramach WWR dziecko ma prawo do 4-8 godzin zajęć miesięcznie. Wymiar zajęć powinien zależeć od potrzeb i możliwości dziecka, nie oferty placówki czy dostępności pracujących w niej specjalistów. Dzieci, które skończyły 3 lata mogą brać udział w zajęciach w grupach 2-3 osobowych.

Poradnie wydające opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju najczęściej dysponują listą placówek, w których organizowane są zajęcia. Jeżeli w proponowanych ośrodkach/przedszkolach nie ma już miejsc lub nie mają one możliwości udzielenia wsparcia zalecanego w opinii, należy zwrócić się do wydziału oświaty w urzędzie miasta/gminy/dzielnicy z zapytaniem, gdzie dziecko może skorzystać z zajęć. Niektóre małe gminy nie prowadzą na swoim terenie wczesnego wspomaganie rozwoju, a dzieci są kierowane do placówek/ośrodków w gminach ościennych.

Wczesne wspomaganie rozwoju jest finansowane z budżetu państwa, nie ze środków własnych jednostek samorządu lokalnego. W 2018 roku budżet państwa przekazuje na realizację wczesnego wspomaganie rozwoju na każde dziecko około 4600 zł (rocznie). Oznacza to, że argument o braku środków nie może być powodem do odmówienia dziecku dostępu do zalecanych zajęć.

Podstawa prawna: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci

Ważne: Ustawa prawo oświatowe daje samorządom możliwość zapewnienia dowozu na zajęcia wczesnego wspomaganie dziecka razem z opiekunem. Jest to jednak możliwość, a nie obowiązek samorządu.

ORZECZENIE O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA SPECJALNEGO

Aby dziecko zostało uznane za niepełnosprawne w systemie edukacji, musi posiadać orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wydane przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną.

Przepisy prawne zawierają ścisły wykaz niepełnosprawności, które uprawniają do uzyskania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Dokument taki wydaje się dzieciom:

- niesłyszącym,
- słabosłyszającym,
- niewidomym,
- słabowidzącym,
- z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim,
- z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
- z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera,
- z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Podstawa prawna: par. 1 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym

Orzeczenia wydają rejonowe publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, właściwe ze względu adres przedszkola/szkoły, do której uczęszcza dziecko lub miejsce zamieszkania (jeżeli dziecko nie chodzi do przedszkola). Dla dzieci z autyzmem i zespołem Aspergera, z dysfunkcjami narządu wzroku lub słuchu orzeczenia wydają wyznaczone przez kuratora poradnie specjalistyczne.

Prawo oświatowe nie wyjaśnia wprost, od jakiego wieku dziecko może uzyskać orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Niektóre poradnie odmawiają wydania dokumentu dzieciom, które nie skończyły 3. roku życia. Pierwsze orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydaje się na okres wychowania przedszkolnego. Do przedszkola można przyjąć dzieci trzyletnie, a w wyjątkowych przypadkach maluchy, które skończyły 2,5 roku. Skoro dzieci w tym wieku można przyjąć do przedszkola (za zgodą dyrektora), to nie ma powodu, żeby nie otrzymały one orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego na okres edukacji przedszkolnej.

Podstawa prawna: art. 31, ust. 3 Ustawy z dnia 11 stycznia 2017 Prawo oświatowe

Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydaje się na wniosek rodziców. Decyzja, czy zwrócić się do poradni o wydanie orzeczenia, czy pokazywać je potem w szkole/przedszkolu należy wyłącznie do rodziców. Należy jednak pamiętać, że gdy rodzice decydują się nie informować placówki o orzeczeniu, dziecko nie będzie mogło skorzystać ze wsparcia przewidzianego prawem dla dzieci z niepełnosprawnościami.

Orzeczenie jest wydawane na rok szkolny, etap edukacyjny lub okres edukacji w danej placówce. Do wniosku o wydanie dokumentu obowiązkowo należy dołączyć zaświadczenie lekarskie, potwierdzające chorobę/zaburzenie/niepełnosprawność dziecka oraz opinię z przedszkola lub szkoły (jeżeli dziecko uczęszcza).

Jeżeli dziecko ma więcej niż jedną niepełnosprawność, należy dostarczyć zaświadczenia od kilku lekarzy, np. przy niedosłuchu i autyzmie potrzebne będą dokumenty zarówno od laryngologa/audiologa, jak i psychiatry/neurologa.

Do wniosku rodzice powinni również dołączyć kopie istotnych ich zdaniem badań lekarskich, opinie o dziecku od specjalistów i terapeutów – jeżeli takie posiadają oraz kopie Indywidualnego Programu Edukacyjno-Terapeutycznego, jeżeli był taki przygotowywany dla dziecka.

Ważne: warto poprosić lekarza wydającego zaświadczenie o precyzyjne wskazania, jakiej pomocy potrzebuje dziecko w placówce oświatowej. Np. w zaświadczeniu może znaleźć się zapis o konieczności stałego, indywidualnego wsparcia osoby dorosłej lub nauczyciela wspomagającego. W prawie oświatowym nie ma funkcji asystenta – cienia.

Poradnia ma 30 dni, a w skomplikowanych przypadkach 60 dni, od momentu złożenia wniosku. na wykonanie niezbędnych jej zdaniem diagnoz i wydanie orzeczenia. W wyznaczonym przez poradnię terminie rodzice zgłaszają się z dzieckiem. Pracownicy poradni przeprowadzają wywiad z opiekunami oraz badają poziom funkcjonowania dziecka. W diagnozie uczestniczą specjaliści: psycholog, pedagog, logopeda, niekiedy także rehabilitant (w zależności od powodu wydania orzeczenia).

Większość poradni przy okazji wydawania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego przeprowadza badanie możliwości/poziomu intelektualnego dziecka. Rodzaj testu dobiera się zazwyczaj do wieku oraz sposobu funkcjonowania dziecka.

Ważne: jeżeli dziecko nie chce przystąpić do testu, odmawia współpracy z osobą przeprowadzającą badanie, nie jest to powodem do uznania je za niepełnosprawne intelektualnie. Nie można uznać kogoś za upośledzonego „na oko”, bez przeprowadzenia badań. Dzieci mające trudności z komunikacją werbalną powinny być badane testami dobranymi do sposobu ich komunikowania się, a jeżeli używają systemu komunikacji alternatywnej, to powinien być on wykorzystany także w trakcie badania.

Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego jest wydawane przez zespół orzekający. Rodzic ma prawo uczestniczyć w posiedzeniu zespołu, zgłaszać swoje uwagi itp. O terminie posiedzenia rodzic jest informowany pisemnie przez pracownika poradni psychologiczno-pedagogicznej.

CO ZAWIERA ORZECZENIE O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA SPECJALNEGO?

Dokument wydany przez poradnię musi spełniać kryteria formalne, a więc zawierać:

- dane dziecka i rodziców,
- adres poradni oraz dane pracowników wchodzących w skład zespołu orzekającego,
- przyczynę wydania orzeczenia – rodzaj niepełnosprawności,
- okres obowiązywania dokumentu,
- zalecenia,
- uzasadnienie,
- pouczenie dotyczące sposobu odwoływania się od orzeczenia.

Podstawa prawna: Rozporządzenie ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych

Zalecenia są najważniejsze w orzeczeniu – z punktu widzenia rodziców. Zawierają wskazówki odnośnie form kształcenia, rewalidacji, terapii, pomocy psychologiczno-pedagogicznej, metody i formy pracy, zakresu dostosowania warunków kształcenia i wymogów edukacyjnych.

Zgodnie z rozporządzeniem, poradnia wskazuje najkorzystniejsze dla dziecka formy kształcenia. Może to być:

- przedszkole: ogólnodostępne, z oddziałami integracyjnymi, integracyjne i specjalne,
- szkoła: ogólnodostępna, integracyjna, oddział integracyjny, szkoła specjalna lub oddział specjalny,
- ośrodek: rewalidacyjno-wychowawczy, szkoła zorganizowana przy młodzieżowym ośrodku socjoterapii lub specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym.

W orzeczeniu poradnia powinna też wyszczególnić wskazane dla dziecka formy terapii, rewalidacji i pomocy psychologiczno-pedagogicznej. W zależności od potrzeb dziecko może mieć zalecone m.in.:

- zajęcia z psychologiem – indywidualne i grupowe,
- terapię pedagogiczną, terapię ręki,
- terapię logopedyczną – nastawioną zarówno na korekcję wad wymowy, jak i rozwijanie komunikacji,
- terapię widzenia, zajęcia z orientacji przestrzennej,
- terapię integracji sensorycznej,
- naukę języka migowego, zajęcia z surdopedagogiem,
- rehabilitację ruchową, fizjoterapię, terapię integracji sensorycznej.

W zakresie dostosowania warunków kształcenia, metod i form pracy, pracownicy poradni mogą wskazać na:

- konieczność wsparcia dziecka przez nauczyciela wspomagającego,
- określone sposoby przekazywania zadań i poleceń,
- sposoby integracji ze środowiskiem rówieśniczym,
- konieczność wprowadzenia alternatywnych i wspomagających metod komunikacji (AAC) lub stosowanie w procesie edukacji systemu już wprowadzonego,
- sposób sprawdzania wiedzy, dostosowanie sprawdzianów (np. odpowiedzi ustne zamiast pisemnych lub sprawdziany tylko w formie pisemnej, pytania zamknięte itp.)
- konieczność stosowania specjalnych materiałów dydaktycznych i wyposażenia oraz zakres dostosowania otoczenia.

Ważne: W orzeczeniu poradnia może zalecić realizację wybranych treści podstawy programowej indywidualnie lub w grupie do 5 osób. Wtedy takie lekcje odbywają się w szkole.

Jeżeli rodzic nie zgadza się z zapisami orzeczenia, uważa, że nie opisuje ono w sposób właściwy lub wyczerpujący specjalnych potrzeb jego niepełnosprawnego dziecka bądź nie zawiera istotnych zaleceń, zawsze może się odwołać.

Odwołanie od orzeczenia adresuje się do właściwego kuratorium oświaty, ale składa w poradni, która wydała dokument. Rodzic ma na odwołanie 14 dni od momentu otrzymania orzeczenia. Po wpłynięciu odwołania

poradnia może wydać nowe orzeczenie, przyjmując wszystkie lub tylko niektóre argumenty rodzica. Jeżeli nowe orzeczenia nadal nie spełnia oczekiwań rodzica, należy powtórnie się odwołać. Wtedy poradnia ma obowiązek przekazać wszystkie dokumenty dziecka do właściwego kuratora oświaty, który podejmuje decyzję.

Podstawa prawna: Rozporządzenie ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych

NAJLEPSZA FORMA KSZTAŁCENIA, CZYLI JAKA PLACÓWKA BĘDZIE ODPOWIEDNIA DLA MOJEGO DZIECKA?

Wybór szkoły czy przedszkola to zawsze trudna decyzja. Powinna zależeć przede wszystkim od potrzeb i predyspozycji dziecka, od oferty konkretnych placówek, ale też możliwości rodziny, np. w zakresie dowozu czy sposobu jego organizacji w gminie.

Ważne: decyzja w sprawie najlepszej dla dziecka formy kształcenia należy wyłącznie do rodziców. Zalecenia poradni psychologiczno-pedagogicznej, sugestie terapeutów, nauczycieli czy urzędników nie są dla rodziców wiążące.

Prawo rodziców do wyboru formy kształcenia jest podkreślone w ustawie Prawo oświatowe, która określa, że na wniosek rodziców jednostka samorządu terytorialnego zapewnia odpowiednią formę kształcenia.

Podstawa prawna: art. 127 Ustawy z dnia 11 stycznia 2017 Prawo oświatowe

Edukacja w oddziale ogólnodostępnym blisko domu pozwala dziecku z niepełnosprawnością na pełen kontakt ze zdrowymi rówieśnikami, daje mu jednorodne środowisko rówieśnicze, bo koledzy ze szkoły spotykają się na podwórku. Nie istnieją kwestie dowozu i całej logistyki z tym związanej. Niestety, wiele szkół i przedszkoli ogólnodostępnych ma nadal problemy z realizacją zaleceń zawartych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego. Takie placówki zazwyczaj nie zatrudniają odpowiednich specjalistów, a nauczyciele nie mają doświadczenia w pracy z dziećmi z niepełnosprawnościami. Jeżeli dziecko ma orzeczenie wydane ze względu na autyzm, zespół Aspergera bądź niepełnosprawność sprzężoną, dyrektor szkoły musi zatrudnić dodatkową osobę. Może to być nauczyciel wspomagający, nauczyciel specjalista lub pomoc nauczyciela. W teorii czas pracy takiej osoby i jej kompetencje zawodowe powinny być dobrane do indywidualnych potrzeb dziecka, natomiast w praktyce zdarza się zatrudnianie pomocy nauczyciela bez kwalifikacji pedagogicznych do wspierania dzieci ze złożoną niepełnosprawnością.

Decydując się na edukację w oddziale ogólnodostępnym, rodzic powinien mieć świadomość, że prawdopodobnie będzie musiał domagać się realizacji specjalnych potrzeb edukacyjnych dziecka.

Oddziały integracyjne są tworzone w przedszkolach, szkołach podstawowych, natomiast jest ich niewiele w szkołach średnich. W takim oddziale może uczyć się maksymalnie 5 dzieci niepełnosprawnych oraz 15 dzieci

bez orzeczeniem wydanych ze względu na niepełnosprawność. W oddziale pracuje nauczyciel prowadzący i nauczyciel wspomagający, którego zadaniem jest wspieranie dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego. Placówki prowadzące oddziały integracyjne zazwyczaj są przygotowane do realizacji specjalnych potrzeb edukacyjnych – zatrudniają specjalistów (psychologów, pedagogów specjalnych, terapeutów integracji sensorycznej), posiadają odpowiednie wyposażenie.

Niestety oddziały integracyjne funkcjonują w niewielkiej liczbie szkół i przedszkoli, więc wybór tej formy kształcenia wiąże się najczęściej z koniecznością dowozu dziecka i wyrwania go ze środowiska rówieśniczego. Ponieważ oddziałów integracyjnych jest niewiele, zazwyczaj chętnych jest więcej niż miejsc dla nich przeznaczonych. W niektórych placówkach niestety prowadzi to do tzw. castingów, czyli postępowania kwalifikacyjnego, podczas którego wybiera się uczniów. Dla niektórych dzieci i rodziców jest to bardzo stresująca procedura. Z drugiej strony zdarza się, że do jednej klasy integracyjnej rekrutuje się np. kilkoro dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, które nie są w stanie funkcjonować razem w jednej grupie.

Większość dyrektorów i nauczycieli stara się podczas rekrutacji poznać wyzwania wynikające z niepełnosprawności przyszłych uczniów. Niestety takiej uwagi nie poświęca się dzieciom bez orzeczeń. W praktyce może się okazać, że w oddziale integracyjnym uczy się 5 dzieci niepełnosprawnych, a kilkoro kolejnych również pilnie wymaga intensywnego wsparcia ze względu na nadpobudliwość, problemy emocjonalne czy trudności edukacyjne.

Oddziały specjalne funkcjonują najczęściej w przedszkolach i szkołach specjalnych, rzadko w placówkach ogólnodostępnych. Plusem takich oddziałów jest na pewno mała liczba dzieci oraz specjalistyczne przygotowanie kadry, dobre wyposażenie oraz duże zrozumienie dla problemów podopiecznych. Oddziały specjalne są dedykowane konkretnym niepełnosprawnościom.

Liczba uczniów w oddziałach specjalnych:

- dla dzieci niesłyszących i słabosłyszących – od 6 do 8,
- dla dzieci niewidomych i słabowidzących – od 6 do 8,
- dla dzieci z niepełnosprawnością ruchową – od 8 do 12,
- dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim – od 10 do 16,
- dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym – od 6 do 8,
- dla dzieci z autyzmem i z niepełnosprawnościami sprzężonymi – od 2 do 4.

Podstawa prawna: Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i przedszkoli

W oddziałach specjalnych nie pracują nauczyciele wspomagający. Nauczyciel prowadzący powinien mieć przygotowanie przedmiotowe (np. edukacja wczesnoszkolna, język polski, matematyka) oraz kwalifikacje

z zakresu pedagogiki specjalnej. W klasach dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym znacznym, z niepełnosprawnością ruchową, z autyzmem i niepełnosprawnościami sprzężonymi w klasach I-IV zatrudnia się pomoc nauczyciela. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się zatrudnienie pomocy nauczyciela w następnych klasach.

O tym, czy dziecko może być przyjęte do konkretnej placówki specjalnej, decyduje jej statut oraz ogólna liczba kandydatów z określoną niepełnosprawnością. Są szkoły specjalne, które nie przyjmują np. dzieci w normie intelektualnej.

Minusem edukacji w szkole specjalnej jest wyrwanie dziecka ze środowiska społecznego i brak kontaktu ze zdrowymi rówieśnikami. Sieć szkół i przedszkoli specjalnych obejmuje niewiele placówek, co prawie zawsze wymaga dowożenia dziecka. Szczególnie trudna wydaje się decyzja o umieszczeniu dziecka w szkole specjalnej z internatem, dedykowanej konkretnej niepełnosprawności, ale znajdującej się daleko od domu rodzinnego.

Wybór placówki niepublicznej często wydaje się rodzicom najlepszą, chociaż kosztowną opcją. Niewątpliwą zaletą takich placówek są mniejsze grupy i większa elastyczność kadry. Szkoły i przedszkola niepubliczne nie muszą mieć zgody władz gminy na zatrudnienie nauczyciela wspomagającego czy asystenta, mogą finansować terapie w ośrodkach zewnętrznych, jeżeli same nie zatrudniają odpowiednich specjalistów.

Niestety zdarzają się sytuacje, że pracownicy przedszkola czy szkoły nie zdają sobie sprawy z wyzwań, jakie niesie za sobą przyjęcie dziecka z niepełnosprawnością, nie potrafią na nie przygotować zdrowych rówieśników i ich rodziców. Decydując się na edukację w placówce niepublicznej, warto nalegać na podpisanie aneksu do umowy, w którym zostaną dokładnie określone sposoby realizacji specjalnych potrzeb edukacyjnych, kwestie zatrudnienia nauczyciela wspomagającego, ilości godzin zajęć rewalidacyjnych i terapii.

Ważne: Wprowadzone w latach 2017-18 zmiany w przepisach ograniczają możliwość zatrudniania w placówkach niesamorządowych osób nie będących nauczycielami. Wprowadzono również wymóg zatrudniania specjalistów na umowę o pracę, chociaż wielu z nich woli rozliczać się na podstawie faktur lub umów zlecenie. Dyrektor placówki może powierzyć prowadzenie zajęć osobie, która nie jest zatrudniona w placówce tylko w wymiarze do 4 godzin tygodniowo.

Edukacja domowa

Nauczanie domowe pozwala stworzyć dziecku warunki idealnie dostosowane do jego indywidualnych potrzeb. Decydując się na takie rozwiązanie, rodzice powinni jednak pamiętać, że biorą na siebie całkowitą odpowiedzialność za edukację dziecka, któremu oprócz wiedzy powinni także zapewnić możliwość kontaktu z rówieśnikami.

Aby skorzystać z edukacji domowej, rodzic musi uzyskać zgodę dyrektora przedszkola/szkoły na realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego/nauki poza przedszkolem/szkołą. Do uzyskania zezwolenia konieczna będzie opinia poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz zobowiązanie rodzica

do zapewnienia dziecku warunków do realizacji podstawy programowej. Dziecko objęte nauczaniem domowym co roku zdaje egzamin klasyfikacyjny, obejmujący zakres podstawy programowej, przewidzianej dla danego etapu kształcenia i ustalony z rodzicami. Po zdaniu egzaminu uczeń otrzymuje świadectwo ukończenia poszczególnych klas.

Podstawa prawna: art. 37 ustawy z dn. 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe

KTO ODPOWIADA ZA ZAPEWNIENIE WYBRANEJ PRZEZ RODZICA FORMY KSZTAŁCENIA?

Na poziomie wychowania przedszkolnego (w formie ogólnodostępnej, integracyjnej, specjalnej) – gmina.

Na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum za edukację ogólnodostępną i integracyjną odpowiada gmina, za edukację specjalną powiat.

Na poziomie szkoły średniej odpowiednią formę edukacji powinien zapewnić powiat.

Jeżeli rodzic wybierze dla swojego dziecka edukację w placówce ogólnodostępnej, szkoła publiczna w obwodzie której dziecko mieszka, nie może odmówić jego przyjęcia.

Podstawa prawna: art. 127 ust. 14 ustawy z dn. 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe

NOWE ZASADY REKRUTACJI DO PRZEDSZKOLI OGÓLNODOSTĘPNYCH

W styczniu 2014 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o systemie oświaty, która wprowadziła nowe zasady rekrutacji do przedszkoli publicznych. Według tych zasad, podstawowym warunkiem przyjęcia dziecka do placówki jest zamieszkanie na terenie gminy, która prowadzi daną placówkę. W pierwszym etapie rekrutacji, na mocy ustawy, do przedszkola powinny być przyjęte:

- dzieci z rodziny wielodzietnej,
- dzieci niepełnosprawne,
- dzieci, których co najmniej jeden rodzic jest niepełnosprawny,
- dzieci, które posiadają oboje rodziców niepełnosprawnych,
- dzieci, które posiadają niepełnosprawne rodzeństwo,
- dzieci wychowywane przez samotnego rodzica,
- dzieci objęte pieczęcią zastępczą.

Nowe zasady rekrutacji mogą pomóc rodzicom dzieci niepełnosprawnych w uzyskaniu miejsca w przedszkolach ogólnodostępnych blisko domu.

Ważne: Dziecko z niepełnosprawnością będzie miało pierwszeństwo w rekrutacji tylko do placówki w gminie, w której nie mieszka. Kryteria wymienione wyżej odnoszą się do dzieci zamieszkałych na terenie gminy, która prowadzi dane przedszkole.

Podstawa prawna: art. 131 ust 2 ustawy z dn. 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe

REALIZACJA SPECJALNYCH POTRZEB EDUKACYJNYCH W PLACÓWCE OŚWIATOWEJ

Każda placówka ma obowiązek realizować zalecenia z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Po dostarczeniu przez rodzica tego dokumentu, w ciągu 30 dni powinien zostać przygotowany Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny (IPET). Program przygotowuje Zespół, w skład którego wchodzi wychowawca, nauczyciele i specjaliści zatrudnieni w szkole. Rodzic może uczestniczyć w pracach Zespołu, a dyrektor ma obowiązek poinformować go o terminach spotkań.

Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny zawiera diagnozę mocnych i słabych stron dziecka, opis jego funkcjonowania, wskazuje metody i formy pracy z dzieckiem, zakres dostosowań wymogów edukacyjnych. W Programie są też wyszczególnione zajęcia rewalidacyjne, terapie, zajęcia dodatkowe oraz ich wymiar godzinowy. Kopia Programu jest przekazywana rodzicom na ich wniosek.

W Programie można też zaplanować realizację wybranych lekcji indywidualnie lub w grupie do 5 osób.

Podstawa prawna:

par. 6 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym

Jeżeli w Programie nie uwzględniono wszystkich zaleceń z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego lub potrzeb dziecka wynikających z jego aktualnej sytuacji, rodzic może pisemnie zwrócić się do dyrektora szkoły o korektę Programu, a kiedy to nie odniesie skutku – złożyć skargę w kuratorium oświaty, które pełni nadzór pedagogiczny nad placówką. Wzór pisma do kuratorium można pobrać z naszej strony.

Dziecko z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, uczące się w klasie masowej lub integracyjnej, ma prawo do minimum 2 godzin zajęć rewalidacyjnych w tygodniu.

Dla uczniów uczęszczających do klas specjalnych, wymiar zajęć – 12 godzin tygodniowo – ustalono w odniesieniu do oddziału.

Podstawa prawna: Podstawa prawna: Zał. Nr 1 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych

POMOC PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNA

Oprócz rewalidacji, szkoła ma obowiązek zapewnić zajęcia z pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zalecane w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego. O wymiarze godzinowym pomocy psychologiczno-pedagogicznej decyduje dyrektor placówki.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dziecka, jego możliwości psychofizycznych, wynikających m.in. z niepełnosprawności.

Korzystanie z pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole/przedszkolu jest dobrowolne i nieodpłatne. Pomoc może być realizowana przez nauczycieli, wychowawców, specjalistów zatrudnionych w placówce.

Niektóre formy udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej:

- bieżące wsparcie udzielane dziecku podczas zajęć edukacyjnych,
- zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze – dla uczniów mających trudności w nauce, w szczególności w spełnianiu wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej (liczba uczestników – do 8),
- zajęcia korekcyjno-kompensacyjne – dla uczniów z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub specyficznymi trudnościami w uczeniu się (liczba uczestników - do 5),
- zajęcia logopedyczne – dla uczniów z zaburzeniami mowy, które powodują zaburzenia komunikacji językowej oraz utrudniają naukę (liczba uczestników - do 4),
- zajęcia socjoterapeutyczne – dla uczniów z dysfunkcjami i zaburzeniami utrudniającymi funkcjonowanie społeczne (liczba uczestników - do 10),
- inne zajęcia o charakterze terapeutycznym.

Bywa, że rodzice słyszą w szkole, że dziecku przysługują tylko 2 godziny zajęć tygodniowo. To nieprawda – szkoła ma obowiązek realizować wszystkie zalecane w orzeczeniu formy wsparcia, a prawo nie ustala górnej granicy ich wymiaru godzinowego.

Podstawa prawna:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

INDYWIDUALNE WSPARCIE DZIECKA NIEPEŁNOSPRAWNEGO W PLACÓWCE OŚWIATOWEJ

W prawie oświatowym nie ma funkcji asystenta, „cienia”, chociaż wiele dzieci potrzebuje indywidualnego wsparcia osoby dorosłej w szkole czy przedszkolu. Uczniowie z niepełnosprawnością ruchową niekiedy wymagają pomocy w przemieszczaniu się po szkole, w czynnościach samoobsługowych. Takiego wsparcia udzielić może osoba na stanowisku tzw. pomocy nauczyciela. Dzieci z autyzmem i zaburzeniami pokrewnymi mogą natomiast przez większość czasu potrzebować wsparcia specjalisty czy nauczyciela wspomagającego. Takiego nauczyciela

wspomagającego zatrudnia się w klasach integracyjnych do pomocy wszystkim dzieciom z orzeczeniami.

W klasie ogólnodostępnej też można zatrudnić dodatkowych pracowników stanowiących wsparcie dla dzieci z niepełnosprawnościami. **Od 1 stycznia 2016r. nauczyciela wspomagającego, nauczyciela specjalistę lub pomoc nauczyciela zatrudnia się obowiązkowo w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych dla dzieci i uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na autyzm, zespół Aspergera lub niepełnosprawności sprzężone.**

Podstawa prawna: par.7 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym

Zatrudnienie takich pracowników jest możliwe również dla dzieci posiadających orzeczenia wydane ze względu na inne niepełnosprawności oraz niedostosowanie społeczne lub zagrożenie niedostosowaniem, jednak w tych sytuacjach konieczne jest nie tylko odpowiednie zalecenie w orzeczeniu, ale również zgoda organu prowadzącego szkołę czy przedszkole.

Podstawa prawna: par. 7 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym

W klasach integracyjnych prawo przewiduje możliwość zatrudnienia pomocy nauczyciela na stanowisku niepedagogicznym. Należy jednak pamiętać, że jest to praca niskopłatna, do której nie trzeba mieć specjalistycznego wykształcenia, np. pedagogicznego.

Podstawa prawna: par. 13 ust. 1 Załącznika nr 2 Ramowy statut publicznej szkoły podstawowej oraz par. 15 ust. 2 Załącznika nr 3 Ramowy statut publicznego gimnazjum do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutow publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. 2001 nr 61 poz. 624) z późniejszymi zmianami

Starania o zatrudnienie nauczyciela wspomagającego w klasie masowej najlepiej rozpocząć rozmowy z dyrekcją placówki. W tym celu można też złożyć w sekretariacie szkoły pisemny wniosek.

OCENIANIE UCZNIÓW Z ORZECZENIEM O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA SPECJALNEGO

Dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego mogą być zwolnione z nauki niektórych przedmiotów ze względu na swoją niepełnosprawność. Uczniów z wadą słuchu, z głęboką dysleksją rozwojową, afazją, z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, można zwolnić z nauki drugiego języka. Na podstawie opinii lekarskiej dyrektor może zwolnić ucznia z wykonywania niektórych ćwiczeń na zajęciach wychowania fizycznego.

Ustalając ocenę z zajęć wychowania fizycznego, techniki, plastyki, muzyki nauczyciel ma obowiązek brać pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia w wykonanie zadań. Oceny bieżące, śródroczne i roczne dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym są ocenami opisowymi.

Przy ustaleniu oceny z zachowania należy brać pod uwagę wpływ na postępowanie ucznia stwierdzonych u niego zaburzeń lub odchyień, opisanych w orzeczeniu. Oznacza to, że jeżeli w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego poradnia zdiagnozowała u dziecka niepełnosprawnego zaburzenia uwagi, problemy z koncentracją, wskazała, że dziecko ma dużą potrzebę ruchu, to ocena z zachowania nie powinna być obniżona z powodu np. częstego wstawania dziecka podczas zajęć, wiercenia się w ławce itp.

Podstawa prawna: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2017 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych

DOSTOSOWANIE WARUNKÓW PRZEPROWADZANIA SPRAWDZIANÓW I EGZAMINÓW DO MOŻLIWOŚCI I POTRZEB UCZNIÓW

Aby uczeń z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego mógł skorzystać z dostosowań, dyrektor szkoły musi uzyskać od rodziców oświadczenie, w którym rodzice deklarują chęć skorzystania lub rezygnację z dostosowań. Po otrzymaniu informacji od rodziców, dyrektor szkoły zgłasza do dyrektora Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej konieczność opracowania arkuszy egzaminacyjnych dla uczniów z orzeczeniem.

Wszystkie informacje na temat warunków dostosowań, arkusze egzaminacyjne z lat poprzednich znajdują się na stronach internetowych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej <http://cke.edu.pl/>

Podstawa prawna: w odniesieniu do sprawdzianu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego w roku szkolnym 2017/18: art. 9a ust. 2 pkt 10 lit. a tiret trzecie ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty;

NAUCZANIE INDYWIDUALNE (NI)

Jeżeli stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia naukę normalnym trybem, dziecko może skorzystać z nauczania indywidualnego (NI). Organizuje się je na podstawie orzeczenia o potrzebie nauczania indywidualnego, wydawanego przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną. O wydanie takiego orzeczenia i przeniesienie dziecka na nauczanie indywidualne mogą wystąpić tylko rodzice! Szkoła nie może „wysłać” ucznia na NI.

Do wniosku o orzeczenie trzeba dołączyć zaświadczenie lekarskie, w którym lekarz stwierdza konieczność nauczania indywidualnego. Bez takiego dokumentu orzeczenie nie zostanie wydane.

Zgodnie z nowymi przepisami, indywidualne zajęcia jeden na jeden z nauczycielem organizowane na podstawie orzeczeń wydanych po 1 września 2017 mogą się odbywać tylko w domu. Przepisy umożliwiają także włączanie dziecka, które ma nauczanie indywidualne w domu na niektóre lekcje z oddziałem klasowym.

Niestety niewielka ilość godzin NI sprawia, że rodzice muszą zaangażować się w edukację dziecka. Tygodniowy wymiar godzin zajęć indywidualnego nauczania realizowanych bezpośrednio z uczniem wynosi:

- dla uczniów klas I-III szkoły podstawowej – od 6 do 8 godzin,
- dla uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej – od 8 do 10 godzin,
- dla uczniów klas VII- VIII szkoły podstawowej oraz gimnazjum – od 10 do 12 godzin,
- dla uczniów szkół średnich – od 12 do 16 godzin.

Przepisy oświatowe wskazują, że integracja ucznia przebywającego na nauczaniu indywidualnym z rówieśnikami może odbywać się podczas wycieczek, akademii i zajęć rozwijających zainteresowania. Możliwe jest również włączanie ucznia do zajęć dydaktycznych z klasą, o ile wskazuje na to orzeczenie dziecka.

Ważne: Przejście dziecka na nauczanie indywidualne nie zawiesza realizacji zaleceń z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Zajęcia rewalidacyjne, terapie, pomoc psychologiczno-pedagogiczna nie wliczają się przedstawionych powyżej limitów godzin dydaktycznych. Zajęcia te mogą być również realizowane na terenie szkoły, wtedy dziecku przysługuje organizowany przez gminę dowóz.

Podstawa prawna: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 sierpnia 2017 r. w sprawie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży.

Ważne: Dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego nadal mogą mieć prowadzone niektóre lekcje indywidualnie lub w małej grupie (do 5 osób) na terenie szkoły. Takie lekcje są organizowane na podstawie zapisów w Indywidualnym Programie Edukacyjno-Terapeutycznym lub na podstawie zaleceń w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego. Aby dziecko uczestniczyło w takich zajęciach, rodzic powinien wnioskować albo o właściwe zapisy w IPET albo złożyć wniosek o wydanie nowego orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego z odpowiednimi i precyzyjnymi zaleceniami w tym zakresie.

Podstawa prawna: par. 6 ust. 1 pkt 8 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym par. 13, ust. 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych

Zindywidualizowana ścieżka kształcenia pozwala na organizację indywidualnych lekcji na terenie szkoły dla dzieci, które nie mają orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego. Aby dziecko bez orzeczenia mogło skorzystać z tej formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej, należy wystąpić do rejonowej poradni psychologiczno-pedagogicznej o opinię w tej sprawie.

Podstawa prawna: par. 12 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

ODRACZANIE OBOWIĄZKU SZKOLNEGO

Jeśli dziecko nie wykazuje gotowości szkolnej, rodzice mogą wystąpić z wnioskiem o odroczenie obowiązku szkolnego. Zgodnie z ustawą prawo oświatowe decyzję o odroczeniu podejmuje dyrektor publicznej szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka, po zasięgnięciu opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej. Przesunięcie obowiązku szkolnego na 7 rok życia powoduje, że dziecko posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego można odroczyć do końca roku szkolnego, w roku kalendarzowym, w którym kończy 9 lat.

Podstawa prawna: art. 38 ustawy z dn. 14 grudnia 2016 Prawo oświatowe

DOWÓZ DZIECKA NIEPEŁNOSPRAWNEGO DO PLACÓWKI OŚWIATOWEJ

Prawo do bezpłatnego dowozu rozpoczyna się od momentu rozpoczęcia realizacji przez dziecko z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego rocznego przygotowania przedszkolnego i trwa do końca edukacji w szkole podstawowej/ gimnazjum. Bezpłatny dowóz do szkół średnich przysługuje tylko niektórym uczniom: z niepełnosprawnością ruchową, niepełnosprawnością intelektualną, niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Bezpłatny dowóz przysługuje zarówno do placówek publicznych, jak i niepublicznych.

Ważne: W ostatnich interpretacjach Ministerstwo Edukacji Narodowej doprecyzowało, że dowóz przysługuje do najbliższej szkoły/przedszkola, które prowadzi edukację w formie wybranej przez rodzica i jednocześnie zapewnia realizację specjalnych potrzeb edukacyjnych dziecka. Oznacza to, że rodzic może uzyskać dowóz np. do przedszkola ogólnodostępnego odległego od miejsca zamieszkania, jeżeli udowodni, że właśnie ta placówka (a nie inne położone bliżej domu) będzie realizować zalecenia z orzeczenia.

Bezpłatny dowóz należy się:

- wszystkim dzieciom z niepełnosprawnościami uczęszczającym do zerówek, począwszy od września w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 5 lat,
- uczniom szkół podstawowych i gimnazjów – bez względu na rodzaj niepełnosprawności,
- uczniom szkół średnich z niepełnosprawnością ruchową, niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym do ukończenia 21.ego roku życia,

- dzieciom i młodzieży uczęszczającym na zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze – do ukończenia 25. go roku życia
- uczniom z niepełnosprawnościami sprzężonymi, gdzie jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym i znacznym - do ukończenia 24. go roku życia.

Prawo nakłada na jednostki samorządu terytorialnego bezwzględny obowiązek dowozu oraz zapewnienia opieki. Nie ma znaczenia, że np. gmina nie dysponuje odpowiednio przystosowanym samochodem.

Rodzice mają prawo, a nie obowiązek korzystania z dowozu organizowanego przez gminę. Mogą też dowozić dziecko samodzielnie. W takiej sytuacji gmina powinna zwrócić im koszty dowozu – na podstawie umowy, która reguluje też wysokość zwrotu poniesionych kosztów.

Decyzja o formie dowozu zależy tylko od rodziców. Jednostka samorządu terytorialnego nie może zmusić rodziców do samodzielnego dowozu dziecka, rodzice mogą też nie zgodzić się na podpisanie umowy, jeżeli np. nie odpowiada im sposób rozliczania kosztów. W takiej sytuacji obowiązek dowozu nadal spoczywa na gminie.

Podstawa prawna: art. 31 ust. 6 (w odniesieniu do dzieci realizujących obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, tzw. zerówki) oraz 39 ust. 3 (w odniesieniu do uczniów i uczestników zajęć rewalidacyjno-wychowawczych) ustawy z dn. 14 grudnia 2016 Prawo oświatowe

FINANSOWANIE EDUKACJI DZIECI Z ORZECZENIEM O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA SPECJALNEGO

Zdarza się, że rodzice, wnioskując o właściwą realizację zaleceń z orzeczenia, słyszą, że placówka nie ma możliwości finansowych, żeby zatrudnić nauczyciela wspomagającego czy zorganizować terapię integracji sensorycznej.

To nie do końca prawda. Owszem, szkoła czy przedszkole mogą nie dysponować w tym momencie odpowiednimi środkami finansowymi, ale w takiej sytuacji powinna się o nie zwrócić do organu prowadzącego – gminy lub powiatu.

Po dostarczeniu orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego i zgłoszeniu go do Systemu Informacji Oświatowej, jednostka samorządu terytorialnego otrzymuje z budżetu państwa dodatkowe kwoty subwencji oświatowej.

Wysokość dodatkowych środków jest zależna od rodzaju niepełnosprawności dziecka. Kwotę oblicza się mnożąc tzw. wagi subwencyjne przez kwotę bazową, którą gminy dostają na każdego ucznia oraz współczynnik korygujący. W 2018 r. kwota bazowa (naliczana na każdego ucznia) wynosiła **5436 zł**.

Wagi subwencyjne dla uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego:

- P4 = 1,40 – uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, niedostosowani społecznie, zagrożeni niedostosowaniem, z zaburzeniami zachowania, chorobami przewlekłymi, zagrożeni uzależnieniem (na podstawie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego);
- P5 = 2,90 – uczniowie słabowidzący, niewidomi, z niepełnosprawnością ruchową w tym afazją;
- P6 = 3,60 – uczniowie niesłyszący, słabosłyszący, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym;
- P7 = 9,50 – dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, spełniający obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poprzez uczestnictwo w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych organizowanych w szkołach i ośrodkach, uczniowie z autyzmem, zespołem Aspergera i z niepełnosprawnościami sprzężonymi;
- P55 = 9,50 – wychowankowie ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz dzieci z autyzmem, zespołem Aspergera i niepełnosprawnościami sprzężonymi, objęte kształceniem specjalnym w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach i w innych formach wychowania przedszkolnego;
- P59 = 4,00 – dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, uczestniczące w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych organizowanych w przedszkolach;
- P60 = 2,90 – dzieci niewidome, niedowidzące, z niepełnosprawnością ruchową, w tym afazją, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, objęte kształceniem specjalnym w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach i w innych formach wychowania przedszkolnego;
- P61 = 3,50 – dzieci niesłyszące, słabosłyszące, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym, objęte kształceniem specjalnym w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach i w innych formach wychowania przedszkolnego.
- P8 = 0,80 – dodatkowa waga dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, którzy uczęszczają do klas integracyjnych;
- P32 = 1,00 – uczniowie objęte nauczaniem indywidualnym, którzy nie posiadają orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego;
- P35 = 0,60 – uczniowie klas terapeutycznych;
- P57 = 0,84 – dzieci objęte wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka.

Bazując na powyższych danych, można orientacyjnie sprawdzić, ile dodatkowych środków dostaje organ prowadzący ze względu na orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego konkretnego dziecka. W tym celu

należy przemnożyć wagę subwencyjną przez kwotę bazową. Dla przedszkolaka słabosłyszącego będzie to 19026 zł, dla ucznia z niepełnosprawnością ruchową 15764 zł, dla ucznia z autyzmem 51642 zł rocznie.

Znając orientacyjną wysokość dodatkowych środków, rodzic może wnioskować do jednostki samorządu terytorialnego o wyjaśnienia, na co została wydatkowana zwiększona kwota subwencji, skoro szkoła/ przedszkole nie ma pieniędzy na realizację zaleceń z orzeczenia. Znajomość kwot, jakie trafiają do gminy ze względu na niepełnosprawność dziecka, może pomóc w negocjacjach z jednostką samorządu terytorialnego w sprawie przekazania do szkoły/przedszkola dziecka dodatkowych środków na zaspokojenie jego potrzeb.

Podstawa prawna: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2018

Ważne: Jednostka samorządu terytorialnego nie ma obowiązku przekazania dodatkowych środków z subwencji oświatowej do placówki, w której uczy się dziecko, powinna je jednak przeznaczyć na realizację kształcenia specjalnego. Samorząd ma obowiązek zapewnić warunki do realizacji wszystkich zaleceń z orzeczenia, co oznacza, że powinien przekazywać do placówek oświatowych środki wystarczające na zatrudnienie specjalistów, zakup pomocy czy wyposażenie gabinetów.

Podstawa prawna: art 10 ust.1 pkt 2 ustawy z dn. 14 grudnia 2016 prawo oświatowe

Warto wiedzieć, że ograniczenia w wydatkowaniu dodatkowych środków, które otrzymują samorządy na podstawie orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, z roku na rok są co raz większe. Uchwalona w roku 2017 ustawa o finansowaniu zadań oświatowych wskazuje, że samorządy nie mogą przeznaczać na organizowanie kształcenia specjalnego mniej pieniędzy niż otrzymują z tytułu orzeczeń. Ze środków tych nie można finansować ogólnych wydatków w placówkach ogólnodostępnych czy integracyjnych, np. ogrzewania budynków czy opłat za energię elektryczną.

Podstawa prawna: art. 8 Ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych

PRAWO PRACY

Satysfakcjonujące łączenie życia rodzinnego i pracy zawodowej jest wyzwaniem dla każdego rodzica. Sytuacja dodatkowo się komplikuje, gdy dziecko jest niepełnosprawne i z tego powodu wymaga częstej hospitalizacji, wizyt lekarskich, rehabilitacji. Z jednej strony rodzic pragnie roztoczyć nad dzieckiem jak najszerszą opiekę, z drugiej musi mu zapewnić warunki do godnego życia, a te w przypadku dziecka z niepełnosprawnością wymagają większych nakładów finansowych. Ponadto w obecnej sytuacji gospodarczej rezygnacja z pracy zawodowej jest nierzadko bardzo ryzykowna.

Rodzic dziecka niepełnosprawnego ma takie same prawa pracownicze jak inne zatrudnione osoby, jeżeli dziecko nie jest objęte wsparciem z rządowego programu „Za życiem”. Dodatkowym przywilejem, z którego może skorzystać każdy rodzic dziecka z niepełnosprawnością jest wydłużenie urlopu wychowawczego.

Ustalając z pracodawcą warunki pracy, warto pamiętać, że jego zobowiązania wobec rodzica dziecka z niepełnosprawnością są takie same jak wobec innych pracowników wychowujących dzieci. W negocjacjach można liczyć, ale nie można wymagać dostosowania czasu i form pracy do sytuacji rodzinnej.

SYTUACJA KOBIET W CIĄŻY NA RYNKU PRACY

Kobieta będąca w ciąży objęta jest szczególną ochroną pracowniczą, ale dopiero od momentu poinformowania pracodawcy o ciąży. Prawidłowe poinformowanie ma formę przedłożenia zaświadczenia o ciąży, które powinno być wystawione według wzoru Mz/L-1.

Podstawa prawna:

art. 185 ust. 1 Kodeksu pracy (Dz.U. 1974, nr 24, poz. 141)

Pracodawca nie może wypowiedzieć ani rozwiązać umowy o pracę z pracownicą będącą w ciąży oraz przebywającą na urlopie macierzyńskim. Należy jednak pamiętać, że od tej reguły istnieją wyjątki:

- rozwiązanie umowy bez wypowiedzenia z winy pracownicy (tzw. dyscyplinarka), gdy reprezentująca pracownicę zakładowa organizacja związkowa wyraziła zgodę na rozwiązanie umowy,
- rozwiązanie umowy z pracownicą zatrudnioną na okres próbny krótszy niż 1 miesiąc i podczas trwania tego okresu,
- rozwiązanie umowy w przypadku ogłoszenia upadłości bądź likwidacji pracodawcy.

Podstawa prawna: art. 177 Kodeksu pracy (Dz.U. 1974, nr 24, poz. 141)

Zajęcie w ciążę w okresie wypowiedzenia umowy o pracę unieważnia je. Pracownica nie może zostać zwolniona, jeśli na dzień rozwiązania umowy jest już w ciąży –pod warunkiem, że przedstawi zaświadczenie lekarskie, potwierdzające swój stan.

Zgodnie z Kodeksem pracy osobie chorej, której choroba przypada w okresie ciąży, przysługuje tzw. wynagrodzenie chorobowe. Jest ono wypłacane przez pracodawcę przez okres 33 dni w danym roku kalendarzowym. Wysokość wynagrodzenia z powodu choroby w okresie ciąży wynosi 100%.

Jeżeli choroba w czasie ciąży wymaga dłuższego leczenia (dłużej niż 33 dni), kobiecie przysługuje zasiłek chorobowy, wypłacany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z ubezpieczenia chorobowego, jednak nie dłużej niż przez 270 dni. Wysokość zasiłku chorobowego wynosi 100% wynagrodzenia.

Jeżeli po wykorzystaniu zasiłku chorobowego, kobieta nadal nie jest zdolna do pracy, przysługuje jej jeszcze świadczenie rehabilitacyjne, jednak nie dłużej niż przez 12 miesięcy. Jest on płatny w wysokości 100% podstawy wymiaru zasiłku chorobowego.

OCHRONA WARUNKÓW PRACY DLA KOBIETY W CIĄŻY

Ciężarna pracownica podlega szczególnej ochronie, tzn.:

- nie może pracować w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia, których wykaz znajduje się w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 1996 r. w sprawie wykazu prac wzbronionych kobietom, przy czym warto zauważyć, że przy monitorze może pracować najwyżej 4 godziny,
- pracodawca nie może jej delegować poza miejsce pracy, chyba że sama wyrazi na to zgodę,
- bezwzględnie nie może pracować w godzinach nadliczbowych,
- bezwzględnie nie może pracować z porze nocnej,
- pracodawca nie może bez jej zgody nakazać jej pracy w systemie przerywanym,
- ma prawo do zwolnienia z pracy w celu odbycia wizyt lekarskich i badań.

Podstawa prawna:

art. 178, art. 178¹, art. 185 ust. 2 Kodeksu pracy (Dz.U. 1974, nr 24, poz. 141)

URLOPY DLA RODZICÓW

URLOP MACIERZYŃSKI

Długość urlopu zależy od liczby dzieci urodzonych w czasie jednego porodu. Podczas przebywania na urlopie macierzyńskim kobieta pobiera 100% wynagrodzenia.

Liczba dzieci urodzonych przy jednym porodzie	Wymiar urlopu macierzyńskiego
jedno dziecko	20 tygodni
dwoje dzieci	31 tygodni
troje dzieci	33 tygodnie
czworo dzieci	35 tygodni
pięć i więcej	37 tygodni

Przed przewidywaną datą porodu pracownica może wykorzystać nie więcej niż 6 tygodni urlopu macierzyńskiego. Resztę wykorzystuje wtedy po porodzie.

Kobieta, która urodziła dziecko jest zobowiązana wykorzystać minimum 14 tygodni urlopu, zaś z reszty może zrezygnować na rzecz ojca dziecka. Ojciec przechodzi wtedy na tzw. „urlop tacierzyński”.

WAŻNE: Składając wniosek o „urlop tacierzyński” należy prosić o udzielenie urlopu macierzyńskiego, gdyż ustawa nie wprowadza nowego określenia na urlopy dla ojców.

W sytuacji urodzenia dziecka wymagającego zwiększonej opieki szpitalnej, kobieta może skorzystać bezpośrednio po porodzie z 8 tygodni urlopu macierzyńskiego, natomiast resztę pozostawić na okres późniejszy, kiedy wyjdzie z dzieckiem ze szpitala.

Podstawa prawna:

art. 180 i 181 Kodeksu pracy (Dz.U. 1974, nr 24, poz. 141)

URLOP RODZICIELSKI

Z urlopu rodzicielskiego można skorzystać bezpośrednio po urlopie macierzyńskim, jednorazowo lub w maksymalnie 4 częściach. Urlop rodzicielski jest udzielany jednorazowo albo w częściach, nie później niż do zakończenia roku kalendarzowego, w którym dziecko kończy 6. rok życia.

Urlop rodzicielski jest udzielany na pisemny wniosek pracownika, składany w terminie nie krótszym niż 21 dni przed rozpoczęciem korzystania z urlopu. Pracownik może zrezygnować z korzystania z urlopu rodzicielskiego w każdym czasie za zgodą pracodawcy i powrócić do pracy.

Możliwe jest łączenie urlopu rodzicielskiego z wykonywaniem pracy u pracodawcy – maksymalnie można pracować na takim urlopie na pół etatu, jeżeli pracodawca wyrazi zgodę na takie rozwiązanie. W takiej sytuacji wymiar urlopu rodzicielskiego ulega wydłużeniu proporcjonalnie do czasu pracy, nie dłużej jednak niż do:

- 1) 64 tygodni – w przypadku urodzenia jednego dziecka
- 2) 68 tygodni – w przypadku urodzenia dwójki lub więcej dzieci.

Wymiar urlopu ojcowskiego wynosi do dwóch tygodni, jednak pracownik, który został tatą ma więcej czasu na jego wykorzystanie, bo aż do ukończenia przez swoje dziecko 24. miesiąca życia. Istnieje również możliwość podzielenia urlopu na 2 części i skorzystania z każdej z nich w wybranym przez siebie momencie.

Maksymalny czas trwania urlopu rodzicielskiego:

- 1) 20 tygodni przy urodzeniu jednego dziecka,
- 2) 34 tygodnie przy urodzeniu więcej niż jednego dziecka podczas porodu.

Z urlopu rodzicielskiego mogą korzystać jednocześnie oboje rodzice dziecka. Nie mogą jednak łącznie przekroczyć wskazanego powyżej wymiaru.

Okres należnego urlopu, a tym samym zasiłku z tytułu macierzyństwa.

Z tytułu urodzenia przy jednym porodzie:	"Podstawowy" urlop macierzyński	Urlop rodzicielski	Razem (maksymalnie)
jednego dziecka	20 tygodni	32 tygodnie	52 tygodnie
dwojga dzieci	31 tygodni	34 tygodnie	65 tygodni
trojga dzieci	33 tygodni	34 tygodnie	67 tygodni
czworga dzieci	35 tygodni	34 tygodnie	69 tygodni
pięciorga i więcej dzieci	37 tygodni	34 tygodnie	71 tygodni

Podstawa prawna:

art. 182^{1a}, 182^{1c}, 182^{1f} Kodeksu pracy (Dz.U. 1974, nr 24, poz. 141)

ZASIŁEK MACIERZYŃSKI

W czasie przebywania na urlopie macierzyńskim i urlopie rodzicielskim pracownikowi przysługuje zasiłek macierzyński.

Rodzaj przyznanego urlopu przy porodzie jednego dziecka	Wysokość zasiłku przy złożeniu odrębnych wniosków na każdy urlop	Wysokość zasiłku przy złożeniu jednego wspólnego wniosku w terminie 21 dni od dnia porodu na oba urlopy w pełnym wymiarze
Urlop macierzyński	100% podstawy wymiaru zasiłku – przez 20 tygodni	80 % podstawy wymiaru zasiłku
Urlop rodzicielski	100 % podstawy wymiaru zasiłku- -przez 6 tygodni (w razie urodzenia jednego dziecka) lub - przez 8 tygodni (w razie urodzenia co najmniej dwojga dzieci przy porodzie)	
	60% podstawy wymiaru zasiłku – przez 26 tygodni	

Podstawę wymiaru zasiłku oblicza się biorąc pod uwagę średnie miesięczne wynagrodzenie pracownika z ostatnich 12 miesięcy kalendarzowych, które poprzedzają moment pojawienia się niezdolności do pracy. W sytuacji, gdy pracownik nie przepracował 12 miesięcy, bierze się pod uwagę średnie miesięczne wynagrodzenie pracownika z pełnych miesięcy kalendarzowych przepracowanych przed momentem pojawienia się niezdolności do pracy. Przy ustalenia podstawy wymiaru bierze się pod uwagę przychód stanowiący podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie chorobowe, po odliczeniu potrąconych przez pracodawcę składek na ubezpieczenia społeczne.

Podsumowując, jeżeli kobieta najpierw złoży wniosek o urlop macierzyński, a potem o urlop rodzicielski, to przez cały okres urlopu macierzyńskiego oraz 6 tygodni (w razie urodzenia jednego dziecka) lub 8 tygodni (w razie urodzenia co najmniej dwojga dzieci) urlopu rodzicielskiego będzie otrzymywała 100% zasiłku, czyli średnią pensję z ostatnich 12 miesięcy. Potem przez kolejne 26 tygodni urlopu rodzicielskiego będzie jej przysługiwał zasiłek w wysokości 60% pensji. Jeżeli natomiast kobieta zaraz po porodzie zadeklaruje, że przez najbliższe 52 tygodnie kolejno wykorzysta urlopy macierzyńskie i rodzicielski, to przez ten czas będzie co miesiąc otrzymywać 80% średniej pensji.

Prawo do zasiłku macierzyńskiego przysługuje również pracownicy zatrudnionej na podstawie umowy o pracę na czas określony, której umowa została przedłużona do momentu porodu.

Podstawa prawna:

art. 31 Ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. 1999 nr 60 poz. 636)

Szczegółowe informacje dotyczące zasad przyznawania zasiłku macierzyńskiego znajdują się na stronach internetowych: <http://www.zus.pl> w zakładce „Świadczenia”, www.rodzicielski.gov.pl

ŚWIADCZENIE RODZICIELSKIE

Od 1 stycznia 2016 r. osobom nieposiadającym prawa do zasiłku macierzyńskiego przysługuje tzw. **świadczenie rodzicielskie w wysokości 1000 zł miesięcznie**. Uprawnieni do pobierania tego świadczenia są osoby bezrobotne (bez względu na to czy są zarejestrowane w urzędzie pracy), studenci, rolnicy, a także wykonujący pracę na podstawie umów cywilnoprawnych (umowy zlecenie/ o dzieło). O świadczenie to mogą wnioskować również osoby zatrudnione lub prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, jeśli nie będą pobierać zasiłku macierzyńskiego.

Świadczenie rodzicielskie przysługuje przez okres:

- 1) 52 tygodni – w przypadku urodzenia jednego dziecka,

- 2) 65 tygodni – w przypadku urodzenia dwojga dzieci ,
- 3) 67 tygodni – w przypadku urodzenia trojga dzieci ,
- 4) 69 tygodni – w przypadku urodzenia czworga dzieci ,
- 5) 71 tygodni – w przypadku urodzenia pięciorga i więcej dzieci.

Świadczenie rodzicielskie przysługuje niezależnie od dochodu. Najkorzystniej jest wystąpić o świadczenie rodzicielskie przez 3 miesiące od dnia porodu – wtedy pieniądze zostaną naliczone od dnia narodzin dziecka. Jeżeli rodzic wystąpi o świadczenie później, otrzyma pieniądze dopiero od dnia złożenia wniosku. Przykład: dziecko urodziło się 1.go stycznia 2018 r. Jeżeli rodzic wystąpi o świadczenie do 1 kwietnia 2018 r., to otrzyma również pieniądze za styczeń, luty i marzec. Jeżeli złoży wniosek po 1.szym kwietniu, to środki mu zostaną przyznane dopiero od dnia złożenia wniosku, bez wyrównania.

Podstawa prawna:

Art. 17c Ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. 2003 nr 228, poz. 2255, z późn. zm.)

URLOP OJCOWSKI

Ojcu dziecka również przysługuje prawo do urlopu. Jest to tzw. urlop ojcowski, trwający maksymalnie 2 tygodnie, który może być wykorzystany najpóźniej do ukończenia przez dziecko 2 roku życia. Ojciec może się na niego zdecydować, nawet jeśli matka dziecka w tym czasie przebywa na urlopie macierzyńskim, urlopie rodzicielskim lub wychowawczym. Pracownikowi przysługuje za niego zasiłek macierzyński w wysokości 100% podstawy wymiaru. Urlop może być wykorzystany jednorazowo lub w dwóch tygodniowych częściach.

Podstawa prawna:

art. 182³ Kodeksu pracy (Dz.U. 1974, nr 24, poz. 141)

URLOP WYCHOWAWCZY

Po urlopie rodzicielskim pracownik może wnioskować o urlop wychowawczy w celu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem. Urlop ten przysługuje, jeśli pracownik ma co najmniej 6-miesięczny staż pracy i może trwać maksymalnie 36 miesięcy, jednak nie dłużej niż do ukończenia przez dziecko 6. roku życia.

Jeżeli rodzina ma niskie dochody i pobiera zasiłek rodzinny, rodzic przebywający na urlopie wychowawczym może pobierać dodatek do tego zasiłku w wysokości 400 zł.

WYDŁUŻENIE URLOPU WYCHOWAWCZEGO

W przypadku, gdy dziecko posiada orzeczenie o niepełnosprawności, pracownik ma prawo do dodatkowego urlopu wychowawczego w wymiarze kolejnych 36 miesięcy, które mogą być wykorzystane w okresie nie dłuższym niż do momentu ukończenia przez dziecko 18. roku życia.

DOSTOSOWANIE WYMIARU URLOPU WYCHOWAWCZEGO DO POTRZEB RODZICA

Należy pamiętać, że rodzic może jednocześnie przebywać na urlopie wychowawczym i pracować – na część etatu. Jest to korzystne rozwiązanie dla opiekunów dzieci niepełnosprawnych, bo umożliwia godzenie pracy zawodowej z koniecznością aktywnego uczestnictwa w rehabilitacji czy terapii członka rodziny.

Na urlopie wychowawczym mogą przebywać oboje rodzice jednocześnie-w takim przypadku łączny wymiar urlopu wychowawczego nie może przekraczać określonego w przepisach wymiaru maksymalnego. Urlop ten może być wykorzystany nie więcej niż w 5 częściach.

Podstawa prawna:

art. 186 Kodeksu pracy (Dz.U. 1974 nr 24 poz. 141)

UPRAWNIENIA ZWIĄZANE Z POWROTEM DO PRACY

Rodzice wracający do pracy mogą również skorzystać uprawnień, mających na celu pogodzenie funkcji rodzica z obowiązkami pracownika. Są to:

- Obniżenie wymiaru czasu pracy – rodzic może obniżyć wymiar czasu pracy, jednak maksymalnie do połowy pełnego wymiaru czasu pracy. Tylko jeden rodzic może skorzystać z tego uprawnienia.
- Przerwa na karmienie dziecka – matce powracającej do pracy przysługuje przerwa na karmienie dziecka. Przy 8-godzinnym czasie pracy ma ona prawo do dwóch półgodzinnych przerw. Przerwy te mogą być łączone.
- Opieka nad dzieckiem zdrowym – rodzic ma prawo do skorzystania z 2 dni wolnych w ciągu roku kalendarzowego z tytułu opieki nad dzieckiem zdrowym w wieku do lat 14. Wymiar ten może być również wykorzystany w częściach godzinowych. Rodzic sam decyduje, czy woli wykorzystać to zwolnienie w dniach czy godzinach.
- Opieka nad dzieckiem chorym – rodzic może skorzystać ze zwolnienia z tytułu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem chorym, jeśli przedłoży pracodawcy zaświadczenie lekarskie ZUS ZLA. W tym czasie przysługuje mu zasiłek opiekuńczy:

1. Nad dzieckiem chorym do lat 14 i dzieckiem zdrowym do lat 8 w szczególnych przypadkach (np. zamknięcie żłobka, przedszkola, szkoły)	Maksymalnie 60 dni
2. Nad dzieckiem chorym w wieku powyżej 14 r. ż. lub innymi chorymi członkami rodziny	Maksymalnie 14 dni
3. Nad dzieckiem chorym w wieku powyżej 14 r. ż. lub innymi chorymi członkami rodziny, posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności	Maksymalnie 30 dni

lub stopniu niepełnosprawności, ze wskazaniem konieczności stałej opieki (pkt 7 i 8 WYMAGA).	
--	--

- Ochrona warunków pracy dla rodzica – rodzic powracający do pracy po okresie urlopu z tytułu opieki nad dzieckiem ma również prawo do:
 - odmowy wyjazdu na delegację, jeśli opiekuje się dzieckiem, które nie ukończyło 4. roku życia,
 - nie wyrażenia zgody na pracę w nadgodzinach, jeśli opiekuje się dzieckiem, które nie ukończyło 4. roku życia,
 - odmowy pracy w godzinach nocnych, jeśli opiekuje się dzieckiem, które nie ukończyło 4. roku życia,
 - nie wyrażenia zgody na pracę w systemie przerywanego czasu pracy, jeśli opiekuje się dzieckiem, które nie ukończyło 4. roku życia.

Rodzic posiadający dziecko z niepełnosprawnością może zawsze próbować negocjować z pracodawcą warunki pracy, np. miejsca i godzin jej wykonywania czy dotyczące przejścia na inną formę zatrudnienia.

W 2018r. rodzice dzieci z niepełnosprawnością (w tym przypadku dot. to dzieci posiadających jeden z powyższych dokumentów: orzeczenie o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności, kształceniu specjalnym, potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, opinia o potrzebie WWR, zaświadczenie z programu „Za życiem”) otrzymali nowe uprawnienia na rynku pracy. Pracodawcy mają obowiązek zgodzić się na wykonywanie przez tych rodziców pracy w formie telepracy i/ lub na elastyczny czas pracy, jeżeli rodzice złożą taki wniosek, a rodzaj wykonywanej pracy pozwala na takie rozwiązanie. W praktyce mama pracująca jako programistka może skorzystać z proponowanych rozwiązań, bo stanowisko i charakter jej pracy na to pozwalają. Natomiast pracodawca może odmówić telepracy rodzicowi, który pracuje na stanowisku sprzedawcy czy kierowcy.

INNE FORMY PRACY/ZATRUDNIENIA

Pojawienie się w rodzinie dziecka z niepełnosprawnością powoduje zmianę życiowych planów i priorytetów, czasami wymusza konieczność zmiany także planów zawodowych. Rodzic może negocjować z dotychczasowym pracodawcą zmianę zasad zatrudnienia, przechodząc, np. na część etatu. Warto sprawdzić, czy na dotychczasowym stanowisku będzie możliwe wprowadzenie telepracy lub elastycznego czasu pracy. Takie rozwiązania pozwalają na wykonywanie części zadań służbowych z domu, w godzinach dogodnych dla pracownika.

Część rodziców, aby zyskać większą kontrolę nad czasem pracy i zakresem obowiązków decyduje się na

korzystanie z umów o dzieło, zlecenia.

Innym rozwiązaniem może być całkowita zmiana sytuacji zawodowej i założenie własnej firmy.

UPRAWNIENIA WYNIKAJĄCE Z ORZECZENIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI DZIECKA W SYSTEMIE POMOCY SPOŁECZNEJ

ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE

ŚWIADCZENIE WYCHOWAWCZE Z PROGRAMU RODZINA. 500 PLUS

Program "**Rodzina 500 PLUS**" przyznaje prawo do dodatku w wysokości 500 zł miesięcznie na każde drugie i kolejne dziecko w rodzinie. Świadczenie z programu 500 PLUS jest nieopodatkowane i przysługuje do momentu ukończenia przez dziecko 18. roku życia. Rodziny, w których dochód na osobę nie przekracza 800 zł (1200 zł w przypadku niepełnosprawnego dziecka), otrzymają również świadczenie na pierwsze dziecko.

Wniosek o przyznanie świadczenia składa się raz w roku, osobiście w urzędzie gminy, można to także zrobić elektronicznie. Prawo do świadczenia jest ustalane na okres 1 roku – od 1 października danego roku do 30 września kolejnego roku. Wnioski na kolejny (nowy) okres można składać od 1 sierpnia danego roku. W przypadku jakichkolwiek zmian (dochodów, liczby członków rodziny) osoby uprawnione do otrzymywania zasiłku mają obowiązek powiadomić o tym właściwy organ w terminie do 14 dni. Świadczenia jest wypłacane najpóźniej w ostatnim dniu miesiąca, za który przysługuje. Osoby, które składają wniosek o przyznanie świadczenia 500 PLUS na pierwsze bądź jedyne dziecko, powinny udokumentować uzyskiwane dochody.

ŚWIADCZENIA NIEZALEŻNE OD DOCHODÓW

Świadczenia pieniężne, niezależne od dochodów to:

- **Zasiłek pielęgnacyjny** w kwocie 184,42 zł, przyznawany każdemu dziecku z niepełnosprawnością do 16. roku życia, bez względu na dochody rodziców, niezależny od sytuacji zawodowej rodziców. Po 16. roku życia przysługuje tylko osobom ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub stopniem umiarkowanym, jeśli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21. roku życia.
- **Świadczenie pielęgnacyjne**, przyznawane rodzicom rezygnującym z pracy, w celu opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem. Aby uzyskać świadczenie, w orzeczeniu o niepełnosprawności dziecka do 16. roku życia w części „Wskazania” **punkty 7 i 8 muszą być zaznaczone TAK**. Od 1 stycznia 2019 r. świadczenie pielęgnacyjne będzie wynosić 1583 zł miesięcznie. Świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli rodzic ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku

przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego.

- W systemie świadczeń pomocy społecznej funkcjonuje również **specjalny zasiłek opiekuńczy** przyznawany osobom, które nie mają uprawnień do świadczenia pielęgnacyjnego. Specjalny zasiłek opiekuńczy jest jednak zależny od dochodu i przysługuje, jeżeli łączny dochód rodziny osoby sprawującej opiekę oraz rodziny dziecka wymagającej opieki w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 764 zł netto (nie można jednocześnie korzystać ze świadczenia pielęgnacyjnego i specjalnego zasiłku opiekuńczego).

Ważne: wypłacanie świadczeń kończy się wraz z upływem terminu ważności orzeczenia o niepełnosprawności. Jeżeli kolejne orzeczenie przedłuża uprawnienia do korzystania ze świadczeń, zostaną one wyliczone od dnia złożenia wniosku o nowe orzeczenie. Oznacza to, że razem z pierwszą wypłatą świadczeń na podstawie nowego orzeczenia rodzic otrzymuje wyrównanie za okres, kiedy stare orzeczenie już nie obowiązywało, a nowe jeszcze nie zostało wydane.

Podstawa prawna:

Art. 16, 16a, 17 i art. 24 ust. 2 Ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. 2003 nr 228, poz. 2255, z późn. zm.)

ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE ZALEŻNE OD DOCHODÓW

Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych przysługują rodzinom wychowującym dziecko niepełnosprawne, których dochód na 1 osobę miesięcznie jest niższy lub równy 764 zł.

Od 1 stycznia 2016 roku przekroczenie kryterium dochodowego uprawniającego do otrzymania zasiłku rodzinnego nie blokuje możliwości jego pobierania. Zasiłek jest bowiem pomniejszany o kwotę, o jaką został przekroczony próg dochodowy. Za każde przekroczenie progu o 1 zł, łączna kwota świadczeń przysługujących rodzinie jest zmniejszana o 1 zł. Świadczenia będą wypłacane, gdy kwota po zastosowaniu zasady „złotówka za złotówkę” nie będzie niższa niż 20 zł.

Art. 5 ust.3, 3a i 3c Ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. 2003 nr 228, poz. 2255, z późn. zm.)

ŚWIADCZENIA	KOMU PRZYSŁUGUJE, KWOTA
Zasiłek rodzinny	95 zł miesięcznie na dziecko w wieku do 5 lat, 124 zł miesięcznie na dziecko w wieku od 6 do 18 lat, 135 zł miesięcznie na dziecko w wieku od 19 do 24 lat
Dodatek z tytułu urodzenia dziecka	1000 zł wypłacane jednorazowo

<p>Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego</p>	<p>400 zł miesięcznie</p> <p>W przypadku opieki nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności dodatek ten przysługuje przez 72 miesiące</p>
<p>Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka</p>	<p>193 zł miesięcznie na dziecko, jednak nie więcej niż 386 zł na wszystkie dzieci</p> <p>W przypadku dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności kwotę dodatku zwiększa się o 80 zł na dziecko, nie więcej jednak niż o 160 zł na wszystkie dzieci.</p>
<p>Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej</p>	<p>95 zł miesięcznie przysługuje na trzecie i na następne dzieci, uprawnione do zasiłku rodzinnego</p>
<p>Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego</p>	<p>90 zł miesięcznie na dziecko w wieku do ukończenia 5. roku życia,</p> <p>110 zł miesięcznie na dziecko w wieku powyżej 5. roku życia do ukończenia 24. roku życia</p>
<p>Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego</p>	<p>100 zł przysługuje jednorazowo w danym okresie zasiłkowym</p>
<p>Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania</p>	<p>113 zł miesięcznie z tytułu zamieszkania dziecka niepełnosprawnego w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły,</p> <p>69 zł miesięcznie z tytułu dojazdu z miejsca zamieszkania do szkoły</p>

Wszystkie informacje dotyczące kryteriów przyznawania świadczeń można uzyskać na stronie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej: <http://www.mpips.gov.pl>

WSPARCIE FINANSOWE Z POMOCY SPOŁECZNEJ

Rodzice dzieci z niepełnosprawnościami, będący w trudnej sytuacji życiowej, mogą zwrócić się o pomoc finansową do ośrodka pomocy społecznej.

Aby ośrodek mógł przyznać pomoc finansową (oraz niektóre formy pomocy niepieniężnej), najpierw pracownik socjalny musi przeprowadzić wywiad z wnioskodawcą. Wywiad środowiskowy polega na odwiedzinach u wnioskodawcy w miejscu jego zamieszkania i zebraniu informacji dotyczących sytuacji rodzinnej, majątkowej, dochodów. Obecne kryterium dochodowe wynosi maksymalnie 514 zł na osobę w rodzinie.

Osobom z niepełnosprawnościami oraz rodzinom tych osób, pozostającym w trudnej sytuacji życiowej, przysługują również:

- **Zasiłek stały** – niezależnie od tego, czy osoba z niepełnosprawnością gospodaruje samodzielnie czy pozostaje w rodzinie, prawo do zasiłku uzależnione jest od dochodu. Minimalna kwota zasiłku stałego wynosi 30 zł miesięcznie, maksymalna 604 zł.
- **Zasiłek okresowy** – kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20 zł miesięcznie. Czas, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy. Przyznanie zasiłku uzależnione jest od dochodu.
- **Zasiłek celowy** – wypłacany jest w celu zaspokojenia niezbędnej (konkretnej) potrzeby. Zasiłek może być przeznaczony na pokrycie kosztów zakupu żywności, leków, leczenia, kupno opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobne remonty i koszty pogrzebu. Zasiłek może być również przyznany osobie lub rodzinie, która poniosła straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej. W tych przypadkach pomoc może być przyznana niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi.

Wszystkie świadczenia finansowe oraz niektóre formy pomocy niepieniężnej przyznawane są na drodze decyzji administracyjnej. Oznacza to m.in., że wnioskodawcy przysługuje prawo do odwołania od nich. Odwołanie kieruje się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego za pośrednictwem ośrodka, który wydał decyzję.

POMOC NIEMATERIALNA OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Praca socjalna – może być prowadzona na podstawie kontraktu socjalnego, jest dostępna bez względu na dochód. Jej celem jest rozwinięcie/wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej podopiecznych, poprawa funkcjonowania w ich środowisku.

Poradnictwo specjalistyczne – obejmuje udzielanie bezpłatnych porad prawnych z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, systemu emerytalnego, pomoc społecznej, praw lokatorskich oraz poradnictwo i pomoc psychologiczną.

SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE (SUO)

SUO przysługują osobom wymagającym pomocy, która wynika z rodzaju ich schorzenia lub niepełnosprawności oraz osobom zaburzeniami psychicznymi. Dokładne zasady przyznawania usług, ich rodzaj, spis osób do nich uprawnionych oraz regulacje w kwestii opłat zawiera Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (*Dz.U. nr 189, poz. 1598 z poz. zmianami*).

SUO realizowane są przez ośrodki pomocy społecznej jako zadania własne gminy lub zadania zlecone z zakresu administracji rządowej –SUO dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Oznacza to, że ich koszty usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi pokrywają nie gminy, ale budżet państwa, więc ośrodek nie może odmówić ich przyznania z powodu braku środków.

Według ustawy o ochronie zdrowia psychicznego (art. 3), osoba z zaburzeniami psychicznymi to:

- osoba chora psychicznie,
- niepełnosprawna intelektualnie,
- wykazująca inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

Podstawą do ubiegania się o tę formę pomocy jest skierowanie - zaświadczenie lekarskie.

Rodzaje specjalistycznych usług opiekuńczych:

- uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, w tym zwłaszcza:
 - kształtowanie umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania, motywowanie do aktywności, leczenia i rehabilitacji, prowadzenie treningów umiejętności samoobsługi i umiejętności społecznych oraz wspieranie, także w formie asystowania w codziennych czynnościach życiowych, w szczególności takich jak:
 - samoobsługa, zwłaszcza wykonywanie czynności gospodarczych i porządkowych, w tym umiejętność utrzymania i prowadzenia domu,
 - dbałość o higienę i wygląd,
 - utrzymywanie kontaktów z domownikami, rówieśnikami, w miejscu nauki i pracy oraz ze społecznością lokalną,
 - wspólne organizowanie i spędzanie czasu wolnego,
 - korzystanie z usług różnych instytucji,
 - interwencje i pomoc w życiu w rodzinie, w tym:
 - pomoc w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych – poradnictwo specjalistyczne, interwencje kryzysowe, wsparcie psychologiczne, rozmowy terapeutyczne,

- ułatwienie dostępu do edukacji i kultury,
 - doradztwo, koordynacja działań innych służb na rzecz rodziny, której członkiem jest osoba uzyskująca pomoc w formie specjalistycznych usług,
 - kształtowanie pozytywnych relacji osoby wspieranej z osobami bliskimi,
 - współpraca z rodziną – kształtowanie odpowiednich postaw wobec osoby chorującej, niepełnosprawnej,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, w tym:
 - w uzyskaniu świadczeń socjalnych, emerytalno-rentowych,
 - w wypełnieniu dokumentów urzędowych,
- wspieranie i pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, w tym zwłaszcza:
 - wsparcie w szukaniu informacji o pracy, pomoc w znalezieniu zatrudnienia lub alternatywnego zajęcia, w szczególności uczestnictwa w zajęciach warsztatów terapii zajęciowej, zakładach aktywności zawodowej, środowiskowych domach samopomocy, centrach i klubach integracji społecznej, klubach pracy,
 - pomoc w kompletowaniu dokumentów potrzebnych do zatrudnienia,
 - wsparcie w przygotowaniu się do rozmowy z pracodawcą, wspieranie i asystowanie w kontaktach z pracodawcą,
 - pomoc w rozwiązywaniu problemów psychicznych wynikających z pracy lub jej braku,
- pomoc w gospodarowaniu pieniędzmi, w tym:
 - nauka planowania budżetu, asystowanie przy ponoszeniu wydatków,
 - pomoc w uzyskaniu ulg w opłatach,
 - zwiększanie umiejętności gospodarowania własnym budżetem oraz usamodzielnianie finansowe,
- pielęgnacja – jako wspieranie procesu leczenia, w tym:
 - pomoc w dostępie do świadczeń zdrowotnych,
 - uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt lekarskich, badań diagnostycznych,
 - pomoc w wykupywaniu lub zamawianiu leków w aptece,
 - pilnowanie przyjmowania leków oraz obserwowanie ewentualnych skutków ubocznych ich stosowania,

- w szczególnie uzasadnionych przypadkach zmiana opatrunków, pomoc w użyciu środków pomocniczych i materiałów medycznych, przedmiotów ortopedycznych, a także w utrzymaniu higieny,
- pomoc w dotarciu do placówek służby zdrowia,
- pomoc w dotarciu do placówek rehabilitacyjnych,
- rehabilitacja fizyczna i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu w zakresie nieobjętym przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (*Dz. U. Nr 210, poz. 2135, z późn. zm.³⁾*), zgodnie z zaleceniami lekarskimi lub specjalisty z zakresu rehabilitacji ruchowej lub fizjoterapii,
- współpraca ze specjalistami w zakresie wspierania psychologiczno-pedagogicznego i edukacyjno-terapeutycznego zmierzającego do wielostronnej aktywizacji osoby korzystającej ze specjalistycznych usług,
- pomoc mieszkaniowa, w tym:
 - wsparcie w uzyskaniu mieszkania, negocjowaniu i wnoszeniu opłat,
 - pomoc w organizacji drobnych remontów, adaptacji, napraw, likwidacji barier architektonicznych,
 - kształtowanie właściwych relacji osoby uzyskującej pomoc z sąsiadami i gospodarzem domu,
- **zapewnienie dzieciom i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych, w wyjątkowych przypadkach**, jeżeli nie mają możliwości uzyskania dostępu do zajęć, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (*Dz. U. Nr 111, poz. 535, z późn. zm.*).

JAK UZYSKAĆ SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE?

Usługi są przyznawane na podstawie skierowania (zaświadczenie lekarskiego). W przypadku starania się o usługi dla dzieci z zaburzeniami psychicznymi, konieczne będzie skierowanie od lekarza psychiatrii (ewentualnie neurologa). W skierowaniu lekarz powinien określić jakiego rodzaju usług i w jakim wymiarze godzinowym potrzebuje dziecko. Ważne, aby lekarz zaznaczył, że usługi mają być realizowane poza wsparciem, jakie dziecko otrzymuje w systemie edukacji i ochrony zdrowia.

Skierowanie i wnioski o przyznanie usług składa się w ośrodku pomocy społecznej, właściwym ze względu na miejsce zamieszkania dziecka. Dokumenty składamy w 2 egzemplarzach, z potwierdzeniem przyjęcia na swojej kopii.

Aby ustalić wysokość opłat za specjalistyczne usługi opiekuńcze, ośrodek pomocy społecznej musi przeprowadzić

wywiad środowiskowy. Ma na celu ustalenie sytuacji rodzinnej, materialnej osoby ubiegającej się o pomoc, a w przypadku SUO realizowanego w domu także rozpoznanie warunków, w jakich będą wykonywane usługi.

Ważne: dochody rodziny nie mają żadnego wpływu na możliwość skorzystania z SUO, ich rozpoznanie służy jedynie ustaleniu odpłatności za usługi. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są przyznawane na podstawie skierowania/zaświadczenia lekarza, bez względu na sytuację materialną rodziny.

W ciągu 30 dni od złożenia wniosku ośrodek pomocy społecznej powinien wydać decyzję administracyjną w sprawie przyznania/nieprzyznania usług oraz wysokości opłaty. Odpowiedź ośrodka musi mieć formę decyzji administracyjnej, nie może być zwykłym pismem, w którym ośrodek informuje, że np. nie może zorganizować usług z powodu braku środków czy specjalistów.

Podstawa prawna:

art. 106 ust.1 Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 (Dz. U. Nr 64, poz. 593, z późn. zm.).

Jeżeli ośrodek nie wyda decyzji w ciągu 30 dni od wpłynięcia wniosku, rodzic może złożyć zażalenie na postępowanie Ośrodka Pomocy Społecznej (OPS) do Samorządowego Kolegium Odwoławczego.

Jeżeli brak decyzji o przyznaniu/nieprzyznaniu usług wynika z przyczyn niezależnych od OPS (np. trudności z uzyskaniem środków na realizację zadania bądź znalezieniem kompetentnego wykonawcy usług), Ośrodek powinien pisemnie poinformować rodzica o przyczynie zwłoki oraz wyznaczyć nowy termin załatwienia sprawy.

Decyzja o przyznaniu specjalistycznych usług opiekuńczych powinna zawierać następujące informacje:

- zakres usług (opis form wsparcia, terapii),
- wymiar godzinowy usług,
- miejsce świadczenia usług,
- szczegóły dotyczące odpłatności.

ODPŁATNOŚĆ

Zasady odpłatności za usługi ustala każdy OPS samodzielnie. Stawkę za godzinę specjalistycznych usług (z wyjątkiem usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi) reguluje uchwała rady gminy.

Stawkę za godzinę usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi ustala Ośrodek Pomocy Społecznej, biorąc pod uwagę koszt ich realizacji oraz kierując się tabelą zamieszczoną w Rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. nr 189, poz. 1598 z późn. zm.)

Dochód osoby samotnie gospodarującej lub przypadający na osobę w rodzinie:	Wskaźniki odpłatności w procentach ustalone od ceny specjalistycznej usługi za 1 godzinę dla:
--	---

	Osoby samotnie gospodarujące	Osoby w rodzinie
Do 461 zł =100%	Nieodpłatnie	Nieodpłatnie
powyżej 100 % do 132,5 %	1,5 %	3,5 %
powyżej 132,5 % do 165 %	3 %	7%
powyżej 165 % do 187,5 %	5 %	11 %
powyżej 187,5 % do 220 %	7 %	15 %
powyżej 220 % do 237,5 %	11 %	20 %
powyżej 237,5 % do 255 %	15 %	25 %
powyżej 255 % do 265 %	22,5 %	32,5 %
powyżej 265 % do 275 %	30 %	40 %
powyżej 275 % do 282,5 %	45 %	55 %
powyżej 282,5 % do 290 %	60 %	70 %
powyżej 290 % do 310 %	75 %	85 %
powyżej 310% do 330 %	90 %	100 %
Powyżej 330 %	100 %	100 %

Minimalny poziom dochodu, od którego obliczana jest wysokość odpłatności za specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi to obecnie 634 zł (odpowiada aktualnie obowiązującemu kryterium dochodowemu osoby samotnie gospodarującej).

Podstawa prawna:

Par.4. ust. 2 . Rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. nr 189, poz. 1598 z późn. zm.)

Rodzic może ubiegać się o częściowe lub całkowite zwolnienie z odpłatności za usługi. Jest to możliwe gdy:

- dziecko musi korzystać z więcej niż jednego rodzaju usług,

- zachodzi konieczność korzystania z SUO przez przynajmniej dwóch członków rodziny, z których jeden cierpi na chorobę przewlekłą,
- opiekunowie dziecka muszą ponosić opłaty za pobyt innego członka rodziny w domu pomocy społecznej lub w placówce leczniczej, rehabilitacyjnej, pielęgnacyjno-opiekuńczej,
- wystąpiły zdarzenia losowe.

Aby uzyskać zwolnienie z opłatności za usługi, należy się skontaktować z pracownikiem OPS, który prowadzi naszą sprawę. Każda taka prośba jest traktowana przez ośrodek indywidualnie, zależnie od sytuacji konkretnej rodziny i decyzja w tej kwestii ma charakter uznaniowy.

KTO MOŻE ŚWIADCZYĆ SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE?

Zgodnie z rozporządzeniem SUO mogą być realizowane przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonywania zawodu: pracownika socjalnego, psychologa, pedagoga, logopedy, terapeuty zajęciowego, pielęgniarki, asystenta osoby niepełnosprawnej, opiekunki środowiskowej, specjalisty w zakresie rehabilitacji medycznej, fizjoterapeuty. Osoba świadcząca usługi powinna mieć przynajmniej półroczny staż pracy w specjalistycznej placówce (np. terapeutycznej, oświatowej czy medycznej). W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się wykonywanie specjalistycznych usług przez osoby podnoszące lub zdobywające kwalifikacje, ale wtedy muszą mieć one przynajmniej roczny staż pracy w placówce specjalistycznej.

GDZIE MOGĄ BYĆ ŚWIADCZONE SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE?

Ustawa o pomocy społecznej stanowi, że specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być świadczone w miejscu zamieszkania oraz ośrodkach wsparcia. Ustawa ta jednak nie definiuje pojęcia „miejsca zamieszkania”. Zgodnie z art. 25 Kodeksu postępowania cywilnego miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu.

Opierając się na przepisach Kodeksu, można więc uznać, że miejscem zamieszkania, w którym mogą być wykonywane specjalistyczne usługi opiekuńcze jest teren gminy. **W praktyce oznacza to, że w ramach SUO można zorganizować pomoc asystencką dla dziecka niepełnosprawnego również w placówce edukacyjnej, zlokalizowanej w gminie, w której mieszka dziecko. Warunek – dyrektor placówki musi wyrazić zgodę.**

Podstawa prawna:

Art. 36 pkt 2 m Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593, z późn. zm.),

Art. 25 Kodeksu Cywilnego (Dz. U. nr 16, poz. 93, z późn. zm)

PROBLEMY Z UZYSKANIEM SPECJALISTYCZNYCH USŁUG OPIEKUŃCZYCH

Niekiedy OPS-y odmawiają przyznania specjalistycznych usług opiekuńczych, powołując się na następujące przesłanki:

- zakres usług wyszczególnionych przez lekarza kierującego pokrywa się ze świadczeniami systemu opieki

zdrowotnej,

- zakres usług pokrywa się ze wsparciem udzielanym dziecku w ramach systemu oświaty,
- ośrodek nie zatrudnia odpowiednich specjalistów, którzy mogliby te usługi realizować.

Jeżeli rodzic nie zgadza się z decyzją w sprawie przyznania usług (zarówno z odmową, formami przyznanych usług czy wysokością opłat) może się odwołać w terminie 14 dni od jej otrzymania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, za pośrednictwem Ośrodka Pomocy Społecznej, który decyzję wydał.

Ośrodek nie może nie przyjąć odwołania. Po jego wpłynięciu ośrodek ma 7 dni na ponowne zbadanie sprawy i ewentualną zmianę decyzji na korzyść rodzica, po tym terminie musi przekazać odwołanie, wraz z całą dokumentacją do Samorządowego Kolegium Odwoławczego.

Kolegium ma 30 dni na rozpatrzenie sprawy, a jeżeli decyzja nie będzie satysfakcjonująca dla rodzica, może on wnieść skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.

Zdarza się, że OPS odmawia przyznania specjalistycznych usług opiekuńczych twierdząc, że nie zatrudnia specjalistów, którzy mogliby je realizować. W takiej sytuacji ośrodek musi wybrać wykonawcę usług w drodze przetargu i zlecić wybranemu podmiotowi ich realizację.

ORZECZENIA SĄDÓW ADMINISTRACYJNYCH W SPRAWIE SPECJALISTYCZNYCH USŁUG OPIEKUŃCZYCH

Decyzje w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych były wielokrotnie przedmiotem skarg wnoszonych do sądów administracyjnych.

Często sądy administracyjne przyznawały rację rodzicom, kiedy w decyzji o odmowie specjalistycznych usług OPS-y powoływały się na fakt, że zalecane usługi są świadczeniami realizowanymi w ramach systemu opieki zdrowotnej lub pomocy psychologiczno-pedagogicznej w systemie oświaty. Sądy administracyjne wykazywały, że dziecko ma prawo do specjalistycznych usług, jeżeli świadczenia z opieki zdrowotnej i systemu edukacji nie zaspokajają wszystkich uzasadnionych potrzeb.

Podsumowując: fakt, że dziecko niepełnosprawne korzysta np. z rehabilitacji w ramach NFZ, wczesnego wspomaganie rozwoju czy pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole nie oznacza, że nie ma prawa do specjalistycznych usług opiekuńczych.

Przy konstruowaniu odwołania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego czy też skargi do sądu administracyjnego warto zapoznać się z orzeczeniami, dostępnymi na stronie [Centralnej Bazy Orzeczeń Administracyjnych](#).

Aby odszukać orzeczenia dotyczące SUO, należy wpisać w pole **Szukane słowa** hasło: specjalistyczne usługi opiekuńcze, a niżej w polu **Hasła tematyczne**: Administracyjne postępowanie, Pomoc społeczna.

UPRAWNIENIA WYNIKAJĄCE Z ORZECZENIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

ULGA PODATKOWA (REHABILITACYJNA)

Rodzice dzieci posiadających orzeczenie o niepełnosprawności mogą korzystać z ulgi rehabilitacyjnej. Ulga umożliwia odliczenie od dochodu udokumentowanych wydatków na leczenie, rehabilitację, terapię oraz dojazdy.

W ramach ulgi rodzice mogą odliczyć m.in. koszty:

- terapii, rehabilitacji realizowanej w prywatnych placówkach,
- udziału w turnusie rehabilitacyjnym, koloniach i obozach dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej,
- adaptacji i wyposażenia mieszkań oraz budynków mieszkalnych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, np. koszt montażu rampy/ podjazdu dla wózka inwalidzkiego,
- zakupu i naprawy indywidualnego sprzętu i urządzeń, niezbędnych w rehabilitacji oraz ułatwiających wykonywanie codziennych czynności, dostosowanych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności (z wyjątkiem sprzętu gospodarstwa domowego),
- używania samochodu osobowego, będącego własnością lub współwłasnością rodzica, na potrzeby dowozu dziecka na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne (limit **2280 zł rocznie**).

Informacji dotyczących szczegółowych warunków odliczeń oraz sposobu udokumentowania poniesionych kosztów udzielają urzędy skarbowe.

ZNIŻKI W ŚRODKACH KOMUNIKACJI

Dziecko z niepełnosprawnością i jego opiekun mogą korzystać z ulgowych biletów na przejazdy komunikacją zbiorową.

W przypadku transportu autobusowego należy pamiętać, że nie istnieją ogólnopolskie, jednolite regulacje, dotyczące ulg w komunikacji – każde z lokalnych przedsiębiorstw ustala je samodzielnie w oparciu o akty prawa lokalnego, obowiązującego na terenie danej gminy.

Ważne: Przed podróżą należy zapoznać się regulaminem i taryfą opłat przewoźnika, z którego usług zamierzamy skorzystać.

Dzieci z niepełnosprawnościami mogą, wraz z opiekunem, korzystać z ulgowych biletów kolejowych. Możliwość zakupu biletów ze zniżką 78% została im jednak udostępniona tylko i wyłącznie podczas przejazdu na trasie pomiędzy miejscem zamieszkania i ośrodkiem leczniczym, terapeutycznym, poradnią psychologiczno-pedagogiczną, gabinetem lekarskim.

Ważne: warunkiem uzyskania ulgi jest posiadanie legitymacji osoby niepełnosprawnej oraz skierowania do placówki lub potwierdzenia wizyty.

KARTA PARKINGOWA

Rodzice dzieci niepełnosprawnych, które w orzeczeniu o niepełnosprawności, w części „Wskazania” – punkt 9. posiadają wpis „TAK”, mogą ubiegać się o kartę parkingową, uprawniającą do parkowania na miejscach

„z kopertą” oraz niestosowania się do niektórych znaków ruchu drogowego. Kartę parkingową wydaje starosta. Pod koniec 2013 r. Sejm znowelizował prawo o ruchu drogowym, ograniczając możliwości uzyskania karty parkingowej. Stare karty utraciły tym samym ważność końcem czerwca 2015 r. Według zmienionych przepisów nowe karty są wydawane przede wszystkim dzieciom z ograniczeniami w poruszaniu się.

ABONAMENT PARKINGOWY/MIEJSKIE KARTY PARKINGOWE

W miastach, które mają strefy płatnego parkowania, rodzice dzieci niepełnosprawnych, posiadających kartę parkingową wydaną przez starostę, mogą korzystać z płatnych miejsc parkingowych na preferencyjnych zasadach. Każde miasto samodzielnie ustala wysokość zwolnienia z opłat i rodzaj dokumentu, którym powinien legitymować się rodzic. Wszelkich informacji na ten temat udzielają lokalne zarządy dróg miejskich.

WSPARCIE PAŃSTWOWEGO FUNDUSZU REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

DOFINANSOWANIE DO TURNUSÓW

Podstawową formą wspierania dzieci z niepełnosprawnościami przez Fundusz jest dofinansowanie kosztów udziału dziecka i jego opiekuna w turnusie rehabilitacyjnym. Turnus rehabilitacyjny to zorganizowana forma aktywnej rehabilitacji, połączona z elementami wypoczynku. Celem turnusów jest ogólna poprawa sprawności psychofizycznej oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników.

Wniosek o dofinansowanie kosztów turnusu przyjmują i rozpatrują Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, właściwe dla miejsca zamieszkania. O takie dofinansowanie można ubiegać się raz w roku.

Ważne: Rodzic sam wyszukuje turnus, który najlepiej odpowiada potrzebom dziecka i możliwościom finansowym rodziny. Przy wyborze organizatora należy sprawdzić, czy interesująca nas oferta jest ujęta w Centralnej Bazie Danych Ośrodków i Organizatorów Turnusów dla Osób Niepełnosprawnych, ponieważ dofinansowania PFRON można uzyskać tylko do wybranych wyjazdów. Na stronie <https://empatia.mpips.gov.pl/dla-swiadczeniobiorcow/turnusy/> można odnaleźć wyszukiwarki ośrodków i organizatorów turnusów.

Wysokość dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych:

- dla niepełnosprawnego dziecka w wieku do 16. roku życia oraz osoby z niepełnosprawnością w wieku 16–24 lat, uczącej się i niepracującej - do 30% przeciętnego wynagrodzenia;
- dla rodzica/opiekuna – do 20% przeciętnego wynagrodzenia.

W wyjątkowo trudnych sytuacjach materialnych dofinansowanie może być zwiększone do 40% przeciętnego wynagrodzenia.

Podstawa prawna:

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych (Dz.U. Nr 230, poz. 1694)

SPRZĘT REHABILITACYJNY

Dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny jest przyznawane na wniosek rodzica. Pod tym pojęciem rozumie się różnego rodzaju urządzenia, które są niezbędne do przeprowadzenia czynności leczniczych, psychologicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia najwyższego poziomu funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami.

Wysokość dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny wynosi do 80% kosztów, nie więcej jednak niż do wysokości pięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia. Dofinansowanie przyznawane jest na wniosek rodzica, złożony we właściwym Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie lub Miejskim/ Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej.

Do wniosku o dofinansowanie sprzętu rehabilitacyjnego należy dołączyć kopię orzeczenia o niepełnosprawności oraz:

- aktualne zaświadczenie lekarskie, stwierdzające niepełnosprawność i uzasadniające zakup sprzętu,
- zaświadczenie o dochodach rodziny,
- fakturę pro-forma lub inny dokument potwierdzający przewidywany koszt zakupu.

W celu uzyskania dokładnych informacji, jaki sprzęt rehabilitacyjny może zostać objęty refundacją i na jakich zasadach przebiega procedura, należy skontaktować się z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie lub Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE I ŚRODKI POMOCNICZE

W ramach systemu ochrony zdrowia każdy pacjent ma prawo do dofinansowania zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych. W praktyce NFZ refunduje zakup tylko najtańszych przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, których jakość nie zawsze spełnia wszystkie potrzeby pacjenta. Dlatego osoby z niepełnosprawnościami mogą uzyskać wsparcie pieniężne w celu zakupu droższych produktów. Dofinansowanie zaopatrzenia osób z niepełnosprawnościami w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze należy do zadań powiatu, a środki na ten cel przekazuje PFRON.

Dofinansowanie kosztów przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych jest dopuszczalne w przypadku zarówno wydatków już poniesionych, jak i planowanych. Aby skorzystać z tej formy wsparcia, należy wypełnić specjalny wniosek, przedstawić aktualne orzeczenie o niepełnosprawności, zaświadczenie o dochodach, zlecenie lekarskie na sprzęt, potwierdzone przez NFZ i dowód jego zakupu. Pomoc jest przyznawana osobom, których średni miesięczny dochód netto nie przekracza 50% przeciętnego wynagrodzenia w przeliczeniu na jednego członka rodziny.

CO TO SĄ ŚRODKI POMOCNICZE?

Środki pomocnicze to przedmioty, które ułatwiają lub umożliwiają funkcjonowanie osoby z niepełnosprawnością w środowisku społecznym. Zalicza się do nich m.in. soczewki okularowe, aparaty słuchowe, pieluchomajtki, itp.

Ważne: wnioski są rozpatrywane do momentu wyczerpania się środków przekazanych przez PFRON do lokalnego PCPR-u lub OPS-u.

Podstawa prawna:

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 grudnia 2013 r. w sprawie wykazu wyborów medycznych wydawanych na zlecenie (Dz.U. 2013, poz. 1565),

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. nr 127, poz 721, z późn. zm.),

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz.U. nr 96, poz. 861, z późn. zm.).

LIKWIDACJA BARIER

Bariera architektoniczna to wszelkie utrudnienia, które ze względu na swoje rozwiązania techniczne, konstrukcyjne, sposób użytkowania uniemożliwiają czy utrudniają swobodę ruchu.

Bariera techniczna to wszelkie przeszkody, jakie wynikają z braku lub niedostosowania przedmiotów lub urządzeń.

Bariera w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji.

W przypadku starania się o dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych oprócz orzeczenia, zaświadczenia lekarskiego i zaświadczenia o dochodach, rodzic powinien przedstawić również:

- tytuł prawny do lokalu, w którym chce likwidować bariery (akt własności, umowa najmu),
- zgodę właściciela budynku, wspólnoty mieszkaniowej,
- projekt techniczny.

Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się może obejmować zakup niezbędnego w codziennym funkcjonowaniu i edukacji telefonu, komputera, tabletu wraz z koniecznym oprogramowaniem.

Podstawa prawna:

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 96, poz. 861, z późn. zm.).

PROGRAMY I PROJEKTY FINANSOWANE PRZEZ PAŃSTWOWY FUNDUSZ REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Każdego roku, w ramach różnych konkursów, Fundusz wspiera finansowo projekty i programy adresowane do dzieci z niepełnosprawnościami, realizowane m.in. przez organizacje pozarządowe. Informacje na temat projektów prowadzonych w naszej okolicy można uzyskać w wojewódzkich oddziałach Funduszu. Dane kontaktowe do oddziałów: <http://www.pfron.org.pl/pl/pfron/oddzialy-funduszu/1030,Oddzialy-Funduszu.html>

ULGI W OBIEKTACH UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

Wiele obiektów takich jak muzea, centra naukowe, ośrodki sportu i rekreacji oferują dzieciom niepełnosprawnym i ich opiekunom możliwość zakupu biletów zniżkowych bądź obsługi poza kolejnością. Planując wyjście na basen czy na wystawę, warto sprawdzić, z jakich ulg możemy skorzystać w wybranym miejscu.

INNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA WYDATKÓW ZWIĄZANYCH Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

W Polsce istnieje wiele fundacji, które pomagają dzieciom z niepełnosprawnościami. Część z nich w ramach swojej działalności umożliwia założenie indywidualnych subkont, na które mogą wpływać darowizny oraz odpisy z 1% podatku. Założenie subkonta nie powinno wiązać się z żadnymi kosztami dla rodzica, jednak należy pamiętać, że to rodzice sami muszą szukać darczyńców.

PROGRAM „ZA ŻYCIEM”

Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” daje możliwość skorzystania z szerokiego wsparcia.

Program „Za życiem” jest w szczególności adresowany do:

- rodzin, w których przyszło na świat lub wkrótce urodzi się bardzo chore dziecko, tj. maluszek z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem lub chorobą nieuleczalną, zagrażającą życiu;
- kobiet, które otrzymały informację, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu;
- kobiet, których dziecko zmarło w trakcie ciąży lub porodu na skutek wad wrodzonych;
- kobiet, które po porodzie nie zabiorą swojego dziecka do domu (na skutek poronienia, śmierci, niezdolności do życia lub ciężkich chorób lub wad wrodzonych).

FORMALNOŚCI

Aby skorzystać z rozwiązań programu „Za życiem” konieczne są zaświadczenia, potwierdzające występowanie u dziecka ciężkiego i nieodwracalnego uszkodzenia lub choroby zagrażającej życiu. Zaświadczenia mogą wystawić

wyłącznie lekarze pracujący w państwowej placówce. Jedno zaświadczenie uprawnia do otrzymania specjalnego świadczenia pieniężnego w wys. 4 000 zł, drugie daje dostęp do pozostałych dedykowanych form wsparcia.

Pierwsze zaświadczenie może wypisać lekarz, który posiada specjalizację 2.go stopnia lub tytuł specjalisty z zakresu położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii. W praktyce te zaświadczenia wystawiają po porodzie głównie lekarze ze szpitala, w których urodziło się dziecko z bardzo ciężką niepełnosprawnością.

Drugie zaświadczenie oprócz wskazanych wyżej specjalistów może wystawić także lekarz podstawowej opieki zdrowotnej, pediatra.

OPIEKA OKOŁOPORODOWA, REALIZOWANA W RAMACH PUBLICZNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ

- diagnostyka prenatalna,
- prowadzenie ciąży i leczenie szpitalne, w tym zabiegi wewnątrzmaciczne;
- edukacja przedporodowa (szkoła rodzenia),
- poród w szpitalu specjalistycznym o 3. stopniu referencyjności – zgodnie ze wskazaniami lekarskimi,
- opieka położnicza, neonatologiczna,
- od 4 do 9 dodatkowych wizyt patronażowych położnej, która będzie wspierać rodzinę w pielęgnacji dziecka,
- poradnictwo laktacyjne, zwłaszcza kiedy dziecko urodziło się przed 37. tygodniem ciąży lub w chwili porodu ważyło mniej niż 2500 g.

WSPARCIE ASYSTENTA RODZINY

Ze wsparcia asystenta rodziny może skorzystać każda kobieta w ciąży i jej rodzina. W tym celu należy zgłosić się do swojego ośrodka pomocy społecznej. Asystent rodziny jest swego rodzaju koordynatorem, który powinien służyć pomocą w zakresie:

- wsparcia psychologicznego,
- informacji prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych,
- uprawnień do różnych form pomocy, świadczonych przez instytucje publiczne,
- załatwiania spraw urzędowych, formalności związanych z narodzeniem i wychowywaniem dziecka z niepełnosprawnością,
- dostępu do rehabilitacji oraz świadczeń opieki zdrowotnej,
- koordynacji wizyt lekarskich,
- zarządzania budżetem domowym,
- przewycięzania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka,
- codziennej organizacji życia rodziny.

Ważne: jeżeli kobieta w ciąży lub rodzina dziecka niepełnosprawnego dziecka chcą skorzystać z pomocy asystenta w ramach programu „Za życiem”, nie jest konieczne przeprowadzanie rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Asystent może również załatwiać w imieniu rodziny różne sprawy w urzędach czy placówkach medycznych – na podstawie pisemnego upoważnienia.

JEDNORAZOWE ŚWIADCZENIE 4000 ZŁ

Przysługuje rodzicom, opiekunom prawnym lub faktycznym dziecka, u którego występuje ciężkie i nieodwracalne uszkodzenie lub choroba zagrażająca jego życiu. Świadczenie przysługuje bez względu na wysokość dochodu. Aby je otrzymać, wypełniony wniosek wraz z załącznikami należy złożyć w urzędzie miasta/ gminy lub ośrodka pomocy społecznej, w terminie do 12 miesięcy od dnia urodzenia dziecka. Wniosek złożony po tym terminie nie będzie rozpatrywany.

NIEZBĘDNE DOKUMENTY:

- wypełniony wniosek o wypłatę świadczenia;
- zaświadczenie lekarskie, wypisane przez lekarza, pracującego w placówce, która ma podpisany kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia, posiadającego specjalizację 2.go stopnia lub tytuł specjalisty z zakresu położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii; w praktyce te zaświadczenia wystawiają po porodzie głównie lekarze ze szpitala, w których urodziło się dziecko z bardzo ciężką niepełnosprawnością.
- zaświadczenie, że matka dziecka przebywała pod opieką medyczną najpóźniej od 10. tygodnia ciąży – jeżeli wniosek o świadczenie składają rodzice dziecka, wymóg ten nie dotyczy opiekunów prawnych i faktycznych dziecka.

Asystent rodziny udziela wszystkich informacji dotyczących procedur ubiegania się o to świadczenie, może też pomóc w wypełnieniu dokumentów.

WSPARCIE DLA DZIECKA I RODZINY

W ramach programu „Za życiem” dodatkowe wsparcie mogą również otrzymać dzieci niepełnosprawne (posiadające orzeczenie o niepełnosprawności) oraz ich rodziny. Aby skorzystać z dodatkowych form wsparcia konieczne jest zaświadczenie lekarskie, potwierdzające występowanie u dziecka ciężkiego i nieodwracalnego uszkodzenia lub choroby zagrażającej życiu. Zaświadczenie takie może wystawić lekarz specjalista (ginekolog-położnik, neonatolog, perinatolog) oraz **pediatra lub lekarz podstawowej opieki zdrowotnej**.

Ważne: z tej formy wsparcia mogą skorzystać także rodziny, wychowujące starsze dzieci z niepełnosprawnością, pod warunkiem, że uzyskają stosowne zaświadczenie lekarskie, o którym piszemy powyżej.

ŚWIADCZENIA DLA DZIECI NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN:

- pierwszeństwo w udzielaniu świadczeń opieki zdrowotnej, także przez lekarzy specjalistów (wizyty lekarskie, zabiegi, badania poza kolejką),
- nielimitowany dostęp do refundowanych wyrobów medycznych (pieluchomajtki, cewniki, protezy i in.) – na podstawie zlecenia lekarskiego,
- pomoc psychologiczna dla rodziców i opiekunów,
- rehabilitacja lecznicza,
- zakup leków poza kolejnością,
- opieka wytchnieniowa - do 120 godzin opieki rocznie, którą zapewniają całodobowe placówki wsparcia (dienne ośrodki wsparcia), placówki systemu oświaty, organizacje pozarządowe – z tej formy wsparcia mogą skorzystać rodziny, których dochód nie przekracza 1200 zł na osobę na m-c,
- pomoc w domu – wsparcie w realizacji codziennych domowych obowiązków (sprząatanie, gotowanie, zakupy itp.), w wymiarze nie więcej niż 10 godzin tygodniowo, realizowane w ramach prac społecznie użytecznych przez osoby bezrobotne (za wynagrodzeniem, finansowanym ze środków publicznych)
- opieka paliatywna i hospicyjna w warunkach domowych lub stacjonarnych),
- kompleksowe usługi opiekuńcze i rehabilitacyjne,
- inne świadczenia wspierające rodzinę, w tym pomoc prawna (prawa rodzicielskie i uprawnienia pracownicze),
- informacje o innych formach wsparcia zawartych w ustawie „Za życiem”.

Ważne: z opieki wytchnieniowej i pomocy w domu mogą skorzystać wyłącznie rodziny sprawujące opiekę nad dzieckiem lub osobą niepełnosprawną, która wymaga łącznie stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji lub legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności (**łącznie punkty 7 i 8 w orzeczeniu muszą zaznaczone TAK/ WYMAGA**)

WYROBY MEDYCZNE

Obecnie dziecko, do 18. r. ż. posiadające zaświadczenie kwalifikujące do programu „Za życiem” może bez żadnych limitów ilościowych odebrać:

- worki stomijne (bez dopłat, na wniosku zwiększamy tylko ilość worków),
- worki do zbiórki moczu (bez dopłat)
- cewniki, w tym także cewniki hydrofilowe (dowolną ilość z dopłatą 30%)

Zaświadczenie powoduje zniesienie limitów czasowych (dla produktów okresowych jak na przykład wózki inwalidzkie) lub ilościowych/wartościowych (dla produktów cyklicznych jak na przykład cewniki, worki urologiczne) dla niezbędnych dla dziecka wyrobów medycznych.

JAK UZYSKAĆ WYROBY MEDYCZNE W RAMACH PROGRAMU „ZA ŻYCIEM”

Po otrzymaniu zaświadczenia oraz wypełnieniu wniosku na dowolną ilość wyrobów medycznych, które można pobierać nawet kilka razy w miesiącu, pacjent powinien skierować się do odpowiedniego oddziału NFZ po nową kartę zaopatrzenia, z nowym kodem. Potem może zrealizować zlecenie na potrzebne wyroby medyczne w niezbędnej ilości.

WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU I DZIAŁANIA POWIATOWEGO OŚRODKA KOORDYNACYJNO-REHABILITACYJNO-OPIEKUŃCZEGO

Program „Za życiem” wprowadza utworzenie ośrodków koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczych, ze szczególnym uwzględnieniem wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci od momentu wykrycia niepełnosprawności lub zagrożenia niepełnosprawnością. **Dziecko może uzyskać w takim ośrodku do 5. Godzin zajęć specjalistycznych tygodniowo!**

Ośrodek koordynacyjno-rehabilitacyjno-wychowawczy powinien działać w każdym powiecie.

Najprawdopodobniej został utworzony albo przy powiatowym centrum pomocy rodzinie albo przy poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Przepisy wskazują, że powiatowy ośrodek ma **udzielać kompleksowej pomocy, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci poniżej 3. roku życia**. Ośrodek może także zapewniać **specjalistyczną opiekę, w tym pielęgniarstwa, zapewniać konsultacje lekarzy różnych specjalności**. Same zajęcia mają objąć dzieci z najcięższymi zaburzeniami i niepełnosprawnościami. Nie wiadomo w jaki sposób będzie się odbywała kwalifikacja dzieci do zajęć i według jakiego klucza będą przyznawane godziny.

JAK SKORZYSTAĆ?

Aby zapisać dziecko na zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju w ramach programu „Za życiem”, należy skontaktować się ze swoim powiatowym ośrodkiem. To pracownicy ośrodka kwalifikują dzieci do zajęć, określają ich rodzaj oraz częstotliwość. Zajęcia mogą się odbywać w ośrodku lub w innej, wskazanej przez ośrodek placówce.

KONTAKT

kontakt@pomocdlarodzcow.pl

www.pomocdlarodzcow.pl

[www.facebook.pl/Pomocdlarodzcow](https://www.facebook.com/Pomocdlarodzcow)

TELEFONICZNY PUNKT KONSULTACYJNY

czynny 9.00 – 12.00

12 3456789